

Nr 244.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet m. m.; given Stockholms slott den 22 mars 1927.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; och

2) lag om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 om ödebygdsvägar.

Under Hans Maj:t:s

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. Meurling.

Förslag

till

Lag

**om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående
väghållningsbesvärets utgörande på landet.**

Härigenom förordnas, att 5, 9, 10, 17, 31, 51, 52, 56, 60, 65, 67, 75, 76, 77 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet — av vilka lagrum 60, 77 och 80 §§ senast ändrats genom lag den 20 juni 1924 (nr 257) — skola, sistnämnda tre paragrafer i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

I fråga om byggande och underhåll av allmän väg, bro och färja utgör varje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad delat i två eller flera väghållningsdistrikt, eller äro två eller flera härad eller delar därav då förenade till ett distrikt, må därvid förbliva.

Delning av härad i särskilda väghållningsdistrikt eller förening av härad eller delar därav till ett sådant distrikt må, så vitt icke därom förordnats i den ordning 82 § stadgar, ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs. Oberoende av vägdelning äger dock Konungens befallningshavande efter vederbörandes hörande förordna om förening av väghållningsdistrikt med annat väghållningsdistrikt eller del därav, därest vägunderhåll icke inom mer än ett av områdena utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare. Konungens befallningshavande har att i samband med sådant förordnande meddela de övergångsbestämmelser, som kunna finnas erforderliga, och må därvid föreskrivas, att vägfyrc inom område, som förenats med annat till ett väghållningsdistrikt, skall till fullgörande av området åliggande ersättningsskyldighet påföras vägs katt utöver vad som eljest utdebiteras inom distriktet.

Vad sålunda om väghållningsbesvärets fördelning på särskilda distrikt är stadgat må ej innefatta hinder för kommuner eller landsting att lämna bidrag till byggande av allmän väg, bro eller färja.

9 §.

Inom köping eller annat samhälle på landet, för vilket 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger tillämpning, åligger det samhället att för väghållningsdistriktets räkning bygga och underhålla allmän väg eller bro, i den mån vägen eller bron på grund av nämnda lag skall vara upplåten för allmänt

begagnande såsom gata. För denna väghållning njute samhället ersättning ur väggkassan såsom nedan sägs, dock ej med högre belopp än det vartill kostnaden för väghållningens utförande efter samfärdselns behov skäligen kan skattas. Samhället vare ock berättigat att för distriktets räkning, mot enahanda ersättning, i vidare mån än nyss sagts ombesörja väghållningen inom samhället.

Ersättning för byggande av allmän väg eller bro skall utbetalas i mån av byggnadsarbetets utförande. Uppstår tvist om beloppet eller om sättet för dess erläggande, skall den avgöras av tre gode män, av vilka en utses av Konungens befallningshavande, en av vägstyrelsen och en av samhället. Vägrar part att utse god man och har sådant ej fullgjorts inom fjorton dagar efter bevislig tillsägelse, skall domhavanden i orten, på anmälan, utse god man för den tredskande. Emot gode männens beslut må klagan ej föras.

Ersättning för vägunderhåll skall årligen erläggas med belopp, som i brist på överenskommelse fastställs i den ordning nyss sagts. Sådan fastställelse skall gälla för en tid av tio år. Har sådan fastställelse skett och övertages under nämnda tid enskild trafikled inom samhället till allmänt underhåll eller bygges ny allmän väg eller bro eller övertager samhället till underhåll väg eller bro, som förut underhållits av de väghållningsskyldiga, skall den ersättning för ökning i vägunderhåll, som må tillkomma samhället, i händelse av tvist, i enahanda ordning särskilt fastställas för återstående delen av löpande tioårsperiod. Indrages under nämnda tid allmän väg eller bro, för vars hållande ersättning fastställts, skall ersättningsbeloppet i enahanda ordning jämkas. Inträda under löpande tioårsperiod väsentligen förändrade förhållanden i avseende å vägunderhåll, må Konungens befallningshavande förordna, att ny fastställelse av ersättningen skall äga rum.

Mark, som erfordras för byggande av väg inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd, skall av samhället tillhandahållas utan kostnad för väghållningsdistriktet, evad vägen bygges av samhället eller av distriktet. Den inskränkning i tomtägars skyldighet att ersätta gatumark, som enligt 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger rum, därest i gatumarken ingår allmän väg, skall ej inträda i det fall, att vägen efter den 1 januari 1928 byggts inom samhälles planlagda område.

10 §.

Vägunderhållet in natura utgöres efter särskilt åsatt vägtal.

Vägtal åsattes, med undantag av staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, varje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter senast fastställda taxeringsvärdet sålunda, att för varje ett hundra kronor av samma värde utföres ett vägtal. Innehavare av avsöndrad jordlägenhet, för vilken avgäld till stamhemmanet fastställts, äge att, om därvid hänsyn tagits till den på lägenheten belöpande andel av stamhemmanets väghållning, i ersättning för den skyldighet i detta avseende, som enligt denna lag skall av lägenhetens innehavare utgöras, njuta befrielse för så stor del av avgälden, som med avseende å de förhållanden, vilka voro för handen, då avgälden fastställdes, kan anses hava motsvarat lägenhetens andel i väghållet; och må Konungens befallningshavan-

de, i fall överenskommelse härom ej kan emellan vederbörande träffas, på framställning av lägenhetsinnehavaren bestämma den minskning i avgälden, som må lägenhetens innehavare tillkomma.

Vad om hemman i denna § sägs gäller ock om varje i jordebok eller fastighetsbok särskilt upptaget nummer.

17 §.

Njuter fastighet befrielse eller minskning i vägunderhållet till följd av gammal vägs indragning, omläggning eller inskränkning till bredden eller i anledning av arbete å bro, trumma eller annan anläggning i sammanhang med utförande av företag för torrläggning av mark eller till följd av att samhälle övertagit vägunderhåll, erlägge den fastighet motsvarande ersättning till vägkassan.

Sådan ersättning debiteras, indrives och redovisas i sammanhang med vägskatten.

31 §.

Å väg må ej uppsättas grind; dock må Konungens befallningshavande i undantagsfall, när synnerliga skäl därtill äro, tillåta uppsättande av grind å väg med allenast ringa samfärdsel.

Finnes eljest å väg grind, skall den borttagas; dock må Konungens befallningshavande, därest grinden prövas vara till allenast ringa men för samfärdseln och dess borttagande skulle vålla jordägare synnerlig olägenhet, efter jordägarens framställning medgiva, att grinden tills vidare eller under viss tid behålles.

Om borttagande av grind efter ty nu är stadgat åligger det grindägaren att draga försorg. Gör han det ej, äger Konungens befallningshavande förelägga honom att inom viss tid borttaga grinden, vid äventyr att det eljest varder verkställt på hans bekostnad.

Grind skall hållas avlyftad under den tid av året, som Konungens befallningshavande genom allmän kungörelse bestämmer.

Vad i denna paragraf är föreskrivet skall icke äga tillämpning beträffande grind, där väg korsas av järnväg, spårväg eller vattenväg, ej heller i fråga om grind, som erfordras för gränsbevakningens behov.

51 §.

Efter fullgjort uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshavande, som låter i länskungörelserna på statsverkets bekostnad offentliggöra detsamma. Ett exemplar av den länskungörelse, vari offentliggörandet skett, skall på föranstaltande av Konungens befallningshavande ofördröjligen inom varje socken hållas för de väghållningsskyldiga tillgängligt å det ställe, som för ändamålet utsetts av kommunalstämma.

Konungens befallningshavande har att ombesörja, att kungörelse härom samt om sätt och tid för anförande av besvär över förrättningen uppläses i socknens kyrka.

52 §.

För avgivande av yttranden i de fall, då de väghållningsskyldiga enligt denna lag skola höras, för anställande av de i 47 och 54 §§ omnämnda val, så ock för utövning av den beslutanderätt, som eljest enligt denna lag tillkommer de väghållningsskyldiga, skola dessa sammanträda å vägstämma.

Röstvärdet å vägstämma beräknas efter vägfyrktal; ägande i distrikt, som omfattar mer än en kommun, de väghållningsskyldiga att å vägstämman låta sin talan föras genom av dem kommunvis å kommunalstämmor efter vägfyrktal utsedda ombud, vilka skola rösta för sin kommuns hela vägfyrktal, enskilda väghållningsskyldiga obetaget att vid vägstämman, själva eller genom ombud, varom flera väghållningsskyldiga kunna sig förena, utöva rösträtt för eget vägfyrktal, som i ty fall avräknas från det, för vilket vederbörande kommunombud skall äga rösta.

Har rösträtten för jordbruksfastighet av ägaren skriftligen överlåtit å arrendatorn för hela arrendetiden eller viss del därav, ej understigande ett år, äge arrendatorn utöva rösträtten så länge överlåtelsen gäller. Om överlåtelsen äger arrendatorn få anteckning verkställd i den i 59 § omnämnda vägfyrktalslängd.

Utgången av omröstning bestämmes genom enkel pluralitet av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet.

I vägstämmas överläggningar äger vederbörande landsfiskal deltaga.

Ordet vid vägstämma föres av vägstyrelsens ordförande, dock att, vid behandling av fråga enligt 58 § 2 punkten, särskild ordförande bör för tillfället utses.

Vägstämma skall hållas å ort inom väghållningsdistriktet eller å annat ställe, som för sådant ändamål av stämman särskilt utses.

Kungörelse om stämman utfärdas av vägstyrelsens ordförande och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för stämman. Kungörelsen uppläses i distriktets kyrkor, varjämte vederbörande kommunalstämmors ordförande om vägstämman underrättas i så god tid, att kommunombud på sätt nyss är nämnt må kunna utses.

Ordinarie vägstämma hålles årligen i augusti månad för handläggning av de i 58 § omnämnda frågor. Vägstämma hålles även när Konungens befallningshavande eller vägstyrelsens ordförande sådant nödigt finner. Enskild väghållningsskyldig, som till talan å vägstämma är berättigad, äger ock begära vägstämmas sammankallande för uppgivet ändamål. Varder denna begäran av vägstyrelsens ordförande avslagen, meddelar han, om så äskas, sitt beslut skriftligen, med skälen därtill; och äger sökanden däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande inom den tid, räknad från beslutets delgivning, som i 80 § stadgas.

Ordföranden skall vid vägstämman föra eller på eget ansvar låta föra protokoll, som skall justeras av två vid stämman närvarande och därtill utsedda personer. Så fort ske kan skall genom vägstyrelsens försorg i väghållningsdistriktets kyrkor uppläsas tillkännagivande, att sådan stämma hållits samt att

protokollet finnes för den, som önskar därav taga del, under besvärstiden tillgängligt på plats, som av vägstämman därtill blivit bestämd.

I övrigt skall, i fråga om ärendenas handläggning å vägstämma, i tillämpliga delar gälla vad för kommunalstämma är stadgat.

56 §.

Över vägkassan låter vägstyrelsen föra fullständiga räkenskaper, vilka för kalenderår avslutas. Närmare föreskrifter härom meddelas av Konungen.

60 §.

Av — — — — — statsmedel.

Hava inom väghållningsdistrikt dess samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall dock statsbidraget beräknas å distriktets verkliga kostnader för vägunderhållet under näst föregående år, därest vägunderhållet då ålegat vägkassan, och skall därvid i underhållskostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Till grund för fastställandet av berörda verkliga kostnader skola läggas på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Har inom distrikt, som i detta stycke avses, under året tillkommit ny väg, må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att statsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vägens underhåll samma år.

Därutöver — — — — — tillgång.

Statsbidraget — — — — — sätt.

Inom — — — — — vägfyrkar.

65 §.

Till allmän vägs hållande i fargillt skick, då den är besvärad av snö eller is, skall Konungens befallningshavande, efter vederbörandes hörande, inom varje väghållningsdistrikt av lämpligt belägna jordbruksfastigheter med undantag av staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar inrätta så kallade ploglag, vilka vardera av vägen tilldelas ett visst stycke, det de skola behörigen vidmakthålla.

De till samma ploglag indelade fastigheter skola, där ej annorlunda överenskommits, i det ploglaget åliggande arbete sins emellan taga del i förhållande till fastigheternas taxeringsvärden.

Har samhälle jämlikt 9 § till underhåll övertagit allmän väg, åligger samhället jämväl att för väghållningsdistriktets räkning mot ersättning utföra vinterväghållningen å vägen. Om ersättningen gälle vad i 9 § är i sådant avseende stadgat beträffande vägunderhåll.

67 §.

Väg skall hållas fri från hinder av is och snö i den utsträckning, som med hänsyn till därå förekommande samfärdsel är erforderlig; dock må Konungens

befallningshavande, när skäl därtill prövas föreligga, medgiva, att väg, oaktat automobiltrafik därå är tillåten, hålles öppen allenast i den omfattning, som kräves för samfärdsel med fordon, som framföres av dragare. Där så tarvas, skall vägen märkas ut.

I närheten av väg må ej utan Konungens befallningshavandes tillstånd förekomma stängsel, som förorsakar snösamling på vägen; dock må stängsel, som tillkommit före den 1 januari 1928 eller som allenast på grund av vägs omläggning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under nämnda förbud, bibehållas, där ej vid vägsyn föreskrives skyldighet för vederbörande jordägare att utbyta stängslet mot sådant stängsel, som ej föranleder snösamling. Föreskrives dylikt utbyte, äger jordägaren ur vägkassan njuta skälig ersättning för skadan med belopp, som av synemännen bestämmes. Vad i 24 § är stadgat om sättet för meddelande och om delgivning av där avsett föreläggande skall äga motsvarande tillämpning i fråga om föreläggande, varom nu är sagt.

Underlåter jordägaren att ställa sig till efterrättelse stadgandet i första stycket och sker ej rättelse efter tillsägelse av landsfiskalen, eller efterkommes ej med stöd av samma stadgande meddelat föreläggande, äger landsfiskalen föranstalta om rättelse på jordägarens bekostnad; och skall vad i 24 § tredje stycket är stadgat angående uttagande och bestridande av där avsedd kostnad äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnaden för åvägabringande av rättelse, som nyss nämnts.

75 §.

Konungens befallningshavande övervakar, att väg vintertid behörigen öppenhålles.

Där så finnes lämpligt, äger Konungens befallningshavande, sedan vederbörande blivit hörda, på sätt i 69 § sägs, att förordna om vinterväghållningens utförande på annat sätt än genom ploglag; dock med iakttagande att även i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter grund, som i denna lag är stadgad.

76 §.

Till vinterväghållningen utgår årligen bidrag av statsmedel med tre tiondelar av väghållningsdistriktets verkliga kostnader därför under nästföregående år enligt på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Har under året tillkommit ny väg, må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att statsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vinterväghållningen å vägen samma år.

77 §.

Underlåter — — — — — kronor.

Eftersätter — — — — — kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till överträdelse av föreskrifterna i 25, 26 och 27 §§, 31 § första och fjärde styckena samt 67 § andra

stycket eller underlåter att ställa sig till efterrättelse föreläggande, varom i 24 §, 25 § andra stycket och 67 § andra stycket förmåles.

Böter — — — — lag.

Till — — — — lag.

80 §.

Den — — — — uppläst.

I enahanda ordning och inom nedan angivna tid må klagan föras över vägdelning och särskilda nämndens uppskattning; skolande besvärstiden räknas, där fråga är om vägdelning enligt 45 §, från det klaganden erhållit sådan underrättelse, varom i samma paragraf stadgas, samt där besvären avse annan vägdelning eller särskilda nämndens uppskattning, i förra fallet från det kungörelsen om vägdelningens avslutande och i senare fallet från det kungörelse, varom i 51 § andra stycket förmåles, blivit i distriktets kyrkor uppläst.

I — — — — besvärstid.

Finner — — — — prövas.

Väghållare, som är missnöjd med åläggande vid vägsyn eller med beslut vid formlig efterbesiktning, varigenom han förklarats icke hava ställt sig till efterrättelse honom meddelat föreläggande att bota brist, äge däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande, i förra fallet inom femton dagar från den dag, underrättelse om åläggandet blivit, på sätt i 35 § sägs, i socknens kyrka uppläst, och i senare fallet inom samma tid från den dag, då efterbesiktningen förrättats. Ätnöjes ej den, som erhållit föreläggande enligt 24 § eller 25 § andra stycket eller 67 § andra stycket, därmed eller är vägstyrelse missnöjd med dylikt föreläggande, varigenom ersättningsskyldighet ålagts vägkassan, må klagan över beslutet föras hos Konungens befallningshavande inom femton dagar från det klaganden erhöi del av föreläggandet. Ej må klagan, varom i detta stycke sägs, verka uppehåll med verkställigheten av åläggande vid vägsyn eller hindra uttagande av kostnad, på sätt i 24 § sista stycket, 25 § sista stycket, 35 § sista stycket och 67 § sista stycket förmåles, med mindre Konungens befallningshavande annorlunda förordnar.

Har — — — — prövning.

Över — — — — stadgad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om ödebygdsvägar.

Härigenom förordnas, att 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 om ödebygdsvägar skola, 5 § i nedan angiven del, erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

När ödebygdsväg eller del därav, som lämpligen kan upplåtas för allmän samfärdsel, blivit färdigställd, skall vägen övertagas till allmänt underhåll. Intill dess så skett have de väghållningsskyldiga i distriktet ej annan förpliktelse med avseende å vägens byggande än i 2 § är sagt, ej heller skyldighet att deltaga i vägens underhåll den tid mark är bar.

Om — — — — stadgas.

9 §.

Sedan ödebygdsväg övertagits till allmänt underhåll, lämnas av statsmedel, utöver sådant bidrag som avses i 60 § första eller andra stycket i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, särskilt tilläggsbidrag. Tilläggsbidraget utgår med belopp motsvarande tre tiondelar av uppskattade kostnaden för vägens underhåll. Skall jämlikt 60 § andra stycket i nyssnämnda lag där omförmälda statsbidrag beräknas å väghållningsdistriktets verkliga kostnader för vägunderhållet, utgår dock tilläggsbidraget med belopp motsvarande tre tiondelar av väghållningsdistriktets verkliga kostnad för vägens underhåll under nästföregående år. Har i sistnämnda fall vägen under nästföregående år ej varit övertagen till allmänt underhåll, må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att tilläggsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vägens underhåll under löpande året.

I väghållningsdistrikt, där särskilda omständigheter äro för handen, må enligt vad därom särskilt föreskrives, tilläggsbidraget kunna utgå med högre belopp än i första stycket sägs intill sex tiondelar av den kostnad, som skall läggas till grund för tilläggsbidragets beräkning.

Tilläggsbidraget utbetalas till vägstyrelsen. Det bidrag, som belöper på underhållet av indelad väg, vilken ej övertagits till underhåll medelst väg-

kassan, tillkommer samtliga dem, som inom distriktet bestrida underhåll av sådan väg, en var i förhållande till uppskattade underhållskostnaden å hans väglott. Vad sålunda å väghållarna belöper tillhandahålles dem av vägstyrelsen på lämpligt sätt.

Vid beräkning av vägskatt, enligt vad i 60 § sista stycket i nämnda lag stadgas, skall avdrag ske jämväl för tilläggsbidraget, i den mån det belöper på indelad väg, som ej övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 4 mars 1927.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN ALMKVIST, LYBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Meurling följande:

Till Kungl. Maj:ts prövning får jag anmäla två inom kommunikationsdepartementet utarbetade lagförslag, det ena avseende ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet och det andra avseende ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om ödebygdsvägar.

År 1911 uppdrogs åt den s. k. vägkommissionen att verkställa utredning angående de åtgärder, som kunde finnas nödiga för åvägabringande av en jämnare fördelning av väghållningsbesväret, samt utarbeta förslag till därav föranledda ändringar av gällande väglag m. m. ävensom att i samband därmed underkasta berörda lagstiftning revision jämväl i vissa andra avseenden. Vägkommissionen avgav den 15 december 1916 och den 31 oktober 1917 förslag till ny väglag. Med anledning av framställda anmärkningar mot förslaget uppdrogs åt 1920 års vägsakkunniga att verkställa förnyad granskning och omarbetning av kommissionens förslag. Sedan de vägsakkunniga den 10 augusti 1921 avgivit betänkande med förslag till lag om allmänna vägar på landet jämte därmed sammanhängande författningar, utarbetades på grundval av detta förslag proposition i ämnet till 1922 års riksdag (nr 100). Den omläggning av väghållningen, som propositionen avsåg att genomföra, karakteriserades förnämligast därav, att det stora antalet smärre väghållningsdistrikt ersattes med ett mindre antal distrikt med större omfattning samt att förpliktelsen att in natura fullgöra vägunderhåll avskaffades. Vid frågans behandling inom riksdagen vann det framlagda förslaget i stort sett allmänt gillande, men enighet kunde icke vinnas om grunderna för vägskat- tens utgående, varför propositionen icke blev av riksdagen antagen. Vid 1923 års riksdag väcktes inom båda kamrarna motioner i ämnet (I: 124 och II: 160).

Ändringar
i väglagen.

vilka emellertid ej heller föranledde någon riksdagens åtgärd. I anledning av proposition till 1924 års riksdag och väckta motioner vidtogos emellertid samma år vissa ändringar i 1891 års vägslag.

I anledning av vid 1926 års riksdag väckta motioner har riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 maj 1926, nr 262, anhållit dels om utredning, huruvida och i vad mån brukare av jordbruksfastighet borde beredas rösträtt vid vägstämman, dels om utredning, huruvida möjlighet borde beredas kommun att vid vägstämman låta sig företrädas av flera än ett ombud, dels att Kungl. Maj:t ville till 1927 års riksdag framlägga förslag till sådan ändring i gällande vägslag, att statsbidrag komme att utgå för vinterväghållning efter samma grunder som för vägunderhåll den tid marken är bar, dels ock om utredning och förslag rörande sådan ändring i gällande vägslag, att köpingar och vissa andra stadsliknande samhällen måtte få rätt till ersättning av vederbörande vägdistrikt för byggande och underhåll av vägar och gator i huvudsaklig överensstämmelse med bestämmelserna härom i det vid 1922 års riksdag framlagda förslaget till ny vägslag.

Över riksdagens berörda framställning hava yttranden inforrats från samtliga länsstyrelser, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund.

Till stöd för de förslag, som 1922 och 1923 väcktes om utfärdande av ny vägslag, anfördes huvudsakligen, att vägunderhållet icke längre kunde på ett tillfredsställande sätt ombesörjas med tillämpning av det system, som byggde på underhåll in natura. Den starka vägglottstyckningen lade hinder i vägen för ett jämnt underhåll och de ofta stora avstånden från väghållarens bostad till hans vägglott gjorde hans prestation betungande. Naturavväghållaren kunde icke ägna sitt vägstycke den ständiga tillsyn, som ett gott vägunderhåll krävde, och hans arbete kom i regel att koncentrera sig till tiden närmast före vägsynen. Den växande automobiltrafiken ställde sådana krav på vägunderhållet, att moderna tekniska hjälpmedel, som ej stode naturavväghållarna till buds, erfordrades för att kunna vinna tillfredsställande resultat. Ett tydligt vittnesbörd om att en ändring i ordningen för vägunderhållets utgörande måste åvägbringas utgjorde den fortgående försämringen av vägnarnas tillstånd. En annan anledning till missnöje med det rådande systemet vore väghållningsbesvärets olika tryck inom de olika väghållningsdistrikten. Denna ojämnhet berodde bland annat på att statsbidraget och i viss mån även vägs-katten vore byggda på en uppskattning av kostnaden för vägunderhållet, vilken naturligtvis aldrig kunde bliva fullt tillförlitlig och med tiden bleve föråldrad. En tillfredsställande utjämning av väghållningsbördan vore icke möjlig att vinna med mindre uppskattningarna avskaffades och vägdistriktet utvidgades.

Under de år, som förflutit, sedan Kungl. Maj:t, på sätt förut nämnts, framlade förslag till ny vägslag, hava förhållandena på vägväsendets område undergått en betydande förändring. Efter det år 1921 väghållningsdistriktet beretts möjlighet att övertaga vägunderhållet, har denna möjlighet begagnats i stor utsträckning. För närvarande hava omkring 70 procent av rikets väghållningsdistrikt helt övertagit vägunderhållet, och i ett stort antal av de öv-

riga distrikten har underhållet partiellt överflyttats på vägkassan. Resultatet härav har visat sig i en avsevärt förbättrad väghållning, och det torde kunna påstås, att vägarna numera i allmänhet äro i bättre skick än för några år sedan. Till följd av väghållningsdistriktens övertagande av vägunderhållet få de väghållare, som förut utfört detta underhåll, i stället erlägga vägskatt och, där hela vägunderhållet övertagits, beräknas statsbidraget på den verkliga underhållskostnaden. Därigenom har en viss utjämning av vägbördans fördelning ägt rum. För vinnande av ytterligare utjämning är likväl en förstoring av väghållningsdistrikten i många fall alltjämt önskvärd.

Den genomgripande utvecklingen å vägväsendets område, som sålunda sedan någon tid äger rum, fortgår oavbrutet. Alltjämt framkomma problem, som kräva sin lösning, varom de ofta förekommande ändringarna i väglagen bära vittne. För en ändamålsenlig reglering av åtskilliga svävande frågor synes ytterligare erfarenhet krävas; den hastiga utvecklingen skulle eljest lätt kunna medföra, att vidtagna anordningar snart nog befundes föråldrade. Vid sådant förhållande finner jag mig icke nu kunna tillstyrka framläggande av förslag till ny väglag, utan synes uppgiften lämpligen böra begränsas till vidtagande av sådana partiella förändringar i gällande lagstiftning, som äro ägnade att avhjälpa de mest framträdande bristerna däri.

Med utgångspunkt härifrån har tidigare inom kommunikationsdepartementet utarbetats ett utkast till ändring i vissa delar av väglagen, över vilket yttranden infordrats från länsstyrelserna i samtliga län samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. På grundval av den sålunda föreliggande utredningen har inom departementet utarbetats förslag till ändring i vissa delar av väglagen, här nedan kallat departementsförslaget, vilket förslag i stort sett överensstämmer med det till myndigheterna remitterade utkastet. I den mån mera betydande avvikelser från utkastet ägt rum, kommer det att i det följande angivas.

I detta sammanhang må erinras, att Kungl. Maj:t förut framlagt förslag om ändring av nu gällande grunder för vägskattens utgående, vilket åsyftar att åvägabringa en mera rättvis fördelning av denna mellan fastigheter och inkomst.

Vad först angår riksdagens framställning om utredning, huruvida möjlighet bör beredas kommun, att vid vägstämman låta sig företrädas av flera ombud, så torde denna huvudsakligen vara föranledd av önskemålet om att en minoritet av de väghållningsskyldiga skulle vara tillförsäkrad möjlighet att bliva representerad genom kommunombud. Det kunde tänkas, att minoriteten skulle beredas möjlighet till representation på så sätt, att till ombud för kommunen ansåges valda, icke blott den person majoriteten utsett utan även den, på vilken en minoritet med visst minsta fyrktal röstat. Det kunde även ifrågasättas, att ett bestämt antal ombud valdes efter proportionell metod. Hur röstningen än ordnades, skulle emellertid stora svårigheter yppa sig, då det gällde att fastställa, vilket röstvärde ombuden skulle anses representera. De myndigheter, som hörts över riksdagens framställning, hava i allmänhet avstyrkt införande

*Fråga om
möjlighet
för kommun
att låta sig
representeras
genom
flera ombud.*

av en minoritetsrepresentation genom kommunombud, och därvid hava många länsstyrelser såsom huvudskäl däremot framhållit just berörda svårigheter. Sälunda har länsstyrelsen i Jämtlands län anfört i huvudsak följande:

Om de av minoriteten valda ombuden endast skulle få använda minoritetens vägfyrktal och majoritetens ombud hela återstoden av kommunens röstetal, skulle detta i förhållande till den verkliga ställningen i kommunen kunna bli alldes godtyckligt. Om åter varje grupp endast skulle få använda sitt eget röstetal, komme kommunen i sin helhet att mista rösterna för de frånvarandes fyrktal och således bli underrepresenterad i förhållande till andra kommuner. Och om slutligen minoritetens och majoritetens företrädare skulle fördela hela kommunens fyrktal sinsemellan efter sina respektive fyrktal, bleve även detta en rent godtycklig åtgärd. Att införa flera ombud för varje kommun syntes därför icke kunna ske utan att helt frångå väglagens röstsystem och i stället införa någon sorts fullmäktige.

Vissa länsstyrelser hava även framhållit, att därest minoriteten finge representeras genom kommunombud, det troligen icke skulle vara möjligt att bibehålla rätten för enskilda väghållningsskyldiga att föra talan vid vägstämman på grund av svårigheten att avgöra, huru deras vägfyrktal skulle avräknas från de vägfyrktal, kommunombuden ansåges representera.

Med hänsyn till vad jag ovan anfört och de hörda myndigheterna yttrat synes mig skäl ej föreligga till ändring av väglagen i ifrågavarande hänseende.

*Ändring
i 5 §
väglagen.*

I syfte att erhålla ekonomiskt bärkraftiga distrikt, som på ett rationellt sätt kunde organisera sina vägarbeten antogs vid 1924 års riksdag i anledning av väckta motioner (I: 181 och II: 294) ändrad lydelse av 5 § väglagen, varigenom förening av väghållningsdistrikt oberoende av vägdelning möjliggjordes.

I skrivelse den 20 april 1925 har länsstyrelsen i Västerbottens län framhållit olägenheterna av att ändring i ett väghållningsdistrikts omfattning enligt nuvarande bestämmelser ej kan ske annat än i samband med vägdelning, så vida det ej är fråga om frivillig sammanslagning av hela väghållningsdistrikt. Överflyttning av allenast ett hemman från ett väghållningsdistrikt till ett annat vore utesluten annat än i samband med vägdelning, även om båda väghållningsdistrikten övertagit vägunderhållet. Då vägdelningar med väghållningsdistriktens övertagande av vägunderhållet komme att upphöra, skulle en hittills förefintlig möjlighet att reglera väghållningsdistriktens omfattning i verkligheten komma att försvinna.

I 5 § tredje stycket av departementsförslaget föreslås nu befogenhet för länsstyrelsen att oberoende av vägdelning förordna om sammanslagning av väghållningsdistrikt eller viss jämkning i väghållningsdistrikts omfattning. Med hänsyn till bestämmelserna i 60 § väglagen om vägs kattens utdebitering kan sammanslagning av olika områden ej utan ändring av dessa bestämmelser äga rum, därest vägunderhåll in natura kvarstår inom mer än ett av områdena. I detta hänseende överensstämmer det föreliggande förslaget med nu gällande bestämmelser i ämnet. Enligt den föreslagna lydelsen av tredje stycket i 5 § erfordras för sammanslagning icke såsom enligt den nu gällande lydelsen av nämnda stycke, att vederbörande väghållningsdistrikt fattat samstämmade beslut om sammanslagningen. Det lär emellertid ej vara att befara, att någon länssty-

relse mot de väghållningsskyldigas mening kommer att förordna om sammanslagning, såvida ej särskilt starka skäl förefinnas därför. Ej heller torde det vara antagligt, att dylika sammanslagningar skola ofta förekomma. Men fall kunna tänkas, då ett väghållningsdistrikts ringa storlek och bärkraft omöjliggör ett rationellt utnyttjande av teknikens hjälpmedel vid väghållningen och ett fullgott utförande av dess väghållningsskyldighet. Av särskild betydelse blir ett dylikt förhållande, när ett sådant distrikt genomlöpes av en viktig, hårt trafikerad huvudväg. I yttrandena över det inom kommunikationsdepartementet utarbetade, till vederbörande myndigheter remitterade utkastet, har någon erinran ej gjorts mot den föreslagna utvidgningen av möjligheten till ändring i väghållningsdistriktens omfattning, och flera länsstyrelser hava uttalat sin tillfredsställelse med förslaget i detta hänseende.

På grund av den länsstyrelse enligt förslaget tillagda befogenheten att i samband med förordnande om förändring av väghållningsdistrikts område meddela erforderliga övergångsbestämmelser skulle länsstyrelsen äga att, när anledning därtill förekommer, utfärda föreskrifter i avseende å den ekonomiska uppgörelsen mellan de distrikt, som beröras av förändringen. Särskilt vid förening av hela väghållningsdistrikt kunna omständigheterna vara sådana, att ett distrikt skäligen bör utgiva ersättning till annat, såsom då distrikt, som genom uppenbarligen för låg utdebitering av vägskatt eller annan vanskötsel av sina affärer åsamkat sig betydande skulder, sammanslås med distrikt, som genom omsorgsfull vård av sin ekonomi vunnit en god ställning. Berörda ersättning torde lämpligen kunna uttagas genom särskild utdebitering under viss tid å vägfyrkar inom det distrikt, som anses ersättningspliktigt.

Köpingar och municipalsamhällen äro för närvarande i fråga om den allmänna väghållningen att hänföra till landsbygden. I 1891 års väglag göres ingen skillnad mellan dylika samhällen och den övriga landsbygden. Genom lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning kommo dock vissa av dessa samhällen att intaga en särställning, i det att nämnda lag enligt dess 36 § skulle äga tillämpning för köping ävensom för annan ort, för vilken på grund av förordnande, som meddelats enligt före den 1 januari 1908 gällande föreskrifter, byggnadsstadgan för rikets städer gällde. Enligt nyss nämnda lagrum ägde därjämte Konungen förordna, att lagen skulle äga motsvarande tillämpning för hamnplats, fiskläge eller annan ort med större sammanträngd befolkning. Sådant förordnande medförde enahanda verkan, som enligt dittills gällande lag följt utav förordnande om tillämpning av byggnadsstadgan för rikets städer d. v. s., bland annat, att ifrågavarande ort blev att anse såsom municipalsamhälle.

Genom stadsplanelagen stadgades för stad, bland annat, i 29 § att ny gata skall i behörigt skick upplåtas för allmänt begagnande i den mån bebyggandet utmed gatudelen till viss angiven omfattning fortskridit; i 30 § att staden skall vara ansvarig för gatas upplåtande till allmänt begagnande å tid, som i 29 § sägs, och att underhållet av allmän väg, som ingått i gatumark, skall i den mån som för gatas upplåtande för allmänt begagnande är stadgat. över-

*Köpingars och municipalsamhäl-
lens förhållande till det
allmänna väghållnings-
besväret.*

tagas av den, som enligt vad föreskrivet är, har att underhålla gatan; samt i 9 §, att allmän väg, som enligt fastställd stadsplan ingår i gatumark, skall tillfalla staden utan ersättning. Sedan lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning upphävts och dess bestämmelser i huvudsakligen oförändrat skick överflyttats till 1 kap. i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, återfinnas nyssberörda stadganden i 1 kap. 34, 35 och 15 §§ sistnämnda lag. Stadgandet i 36 § stadsplanelagen återfinnes numera utan saklig ändring i 1 kap. 41 § i lagen om fastighetsbildning i stad.

I fråga om köpingar och andra samhällen å landsbygden, för vilka 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger tillämpning, gäller således att, så snart allmän väg ingår i gatumark, som upplåtes till allmänt begagnande såsom gata, befrias vederbörande väghållningsdistrikt från skyldighet att hålla vägen. Skyldigheten att anlägga och underhålla den nya gatan kommer att åligga vederbörande samhälle eller den, som enligt de för samhället i sådant hänseende gällande stadganden kan vara därtill förpliktad. Därest vägen före dess upplåtande till gata varit indelad till underhåll in natura, synes det jämlikt grunderna för 17 § väglagen böra åligga den väghållare, som befriats från vägunderhåll, att gälda motsvarande ersättning till vägkassan. Men vägkassan är ej skyldig att lämna någon ersättning till samhället.

Vägkommissionen.

Vägkommissionen framhöll, att ifrågavarande samhällen på grund av dessa stadganden försatts i en oförmånlig undantagsställning, i det att samhällena därigenom utan vederlag fått på sig överflyttad den skyldighet, som förut ålegat hela väghållningsdistriktet med avseende å underhållet av väg, vilken ingått i samhällets gatumark. Kommissionen föreslog, att dylika samhällen i avseende å den allmänna väghållningen icke skulle tillhöra landsbygden, i följd varav samhällenas väghållningsskyldighet skulle i likhet med vad som gällde för städerna inskränkas till samhällenas egna områden.

1920 års vägsakkunniga.

1920 års vägsakkunniga funno den nuvarande ordningen i förevarande avseende otillfredsställande men kunde ej heller förorda vägkommissionens förslag. Mot detta anförde de sakkunniga huvudsakligen:

En utbrytning av ett samhälle av ifrågavarande slag ur väghållningsdistriktet skulle utan tvivel för samhällets beskattningsföremål i regel medföra en avsevärd ekonomisk vinst, under det att väghållningsbesväret skulle så mycket hårdare trycka beskattningsföremålen i återstoden av väghållningsdistriktet. Tillräckliga skäl syntes emellertid ej föreligga för, att genomförandet av stadsplan, vilket företrädesvis betingades av lokaltrafikens krav samt hygieniska och andra på den allmänna samfärdseln icke beroende förhållanden, borde medföra någon minskning i vederbörandes förpliktelser gentemot väghållningsdistriktet. Den olikhet, som i fråga om väghållningen förefunnos mellan ifrågavarande samhällen och städerna, hade samband med väsentligt olika historiska förutsättningar, och frånsett härifrån kunde en betydande skillnad föreligga beträffande väghållningen inom städerna och samhällena. Ett genomförande av kommissionens förslag skulle i hög grad främja uppkomsten av dylika samhällen utan att verkligt behov därav föreläge, i det att befolkningen å tätare bebyggda orter här skulle se en bekväm utväg att slippa väghållningen. Härigenom skulle uppstå ständiga ändringar i väghållningsdistrikten och en ökad förskjutning av vägbördan på den egentliga landsbygden.

Föreskrifter om väghållningens ordnande för köpingar och municipalsamhällen upptogs i de sakkunnigas förslag i 15 §, som hade följande lydelse:

I avseende å väg inom köping eller annat samhälle å landet, för vilket 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger tillämpning, är samhället skyldigt att, i den mån vägen på grund av nämnda lag skall upplåtas till allmänt begagnande såsom gata, för vägdistriktets räkning utföra väghållningen mot ersättning på sätt nedan stadgas, och är samhället berättigat att jämväl beträffande vägen i övrigt utföra väghållningen mot sådan ersättning.

För väghållning, som sålunda verkställas av köping eller annat samhälle på landet, skall vägdistriktet utgiva ersättning till vederbörande samhälle; dock icke med högre belopp än det, vartill kostnaden för väghållningens utförande efter samfärdselns behov skäligen kan skattas.

Ersättning för byggande av väg, som efter vad nu är sagt tillkommer samhälle, skall utbetalas i mån av byggnadsarbetets utförande. Uppstår tvist om beloppet, skall den hänskjutas till bedömande av tre gode män, vilka utses en av länsstyrelsen och en av vardera parten. Fullgöres ej vad part, som skall välja god man, i sådant avseende åligger, skall god man utses av domhavanden i orten. Emot gode människens beslut må ej klagan föras.

Den samhälle tillkommande ersättning för vägunderhåll och vinterväghållning skall årligen erläggas med belopp, som i brist på överenskommelse fastställs i den ordning, som nyss sagts. Sådan fastställelse skall gälla för en tid av tio år från det fastställelsen skedde. Har sådan fastställelse skett och övertages under nämnda tid enskild trafikled inom samhället till allmänt underhåll eller bygges ny väg eller övertager samhället till underhåll vägsträcka, som förut underhållits av vägdistriktet, skall den ersättning för ökning i underhåll och vinterväghållning, som må tillkomma samhället, i händelse av tvist, i enahanda ordning särskilt fastställas för återstående delen av löpande tioårsperiod.

Erinras må att enligt de sakkunnigas förslag begreppet väghållning omfattade byggande av väg, vägunderhåll och vinterväghållning samt att förslaget upptog utförliga bestämmelser angående vad som vore att hänföra till vart av nämnda tre slag av väghållning.

I den allmänna motiveringen i de sakkunnigas betänkande anfördes om berörda stadgande:

»De sakkunniga hava för sin del icke ansett andra ändringar i de för närvarande i detta avseende rådande förhållandena böra vidtagas än som betingas därav, att samhällena till följd av bestämmelserna i 1 kapitlet i lagen om fastighetsbildning i stad nödgas övertaga en del av den allmänna väghållningen. Då samhällena enligt de sakkunnigas mening fortfarande skola ingå i väghållningsdistriktet, är det uppenbart, att vederbörande distrikt är skyldigt att tillgodose samhällets behov av allmänna trafikleder. Men väghållningsdistriktets skyldigheter böra ej heller sträcka sig längre. Byggande och underhåll av gata, som icke kan sägas vara nödig för allmänna samfärdseln, är en angelägenhet, som icke berör väghållningsdistriktet. En sådan gata tillgodoser huvudsakligen de enskilda tomtägarnas behov av utfartsväg, och distriktet synes ej hava större anledning att ombesörja hållandet av sådan gata än att hålla de särskilda fastigheternas å den egentliga landsbygden enskilda utfartsväg. Givetvis kan det mången gång särskilt i mera utvecklade samhällen möta svårigheter att bestämma, huruvida en gata skall anses nödig för allmänna samfärdseln. I de mindre samhällena torde ofta endast de gator, som motsvara de från början befintliga allmänna vägarna,

böra räknas hit. I och med utvecklingen kunna förändringar inträda i dessa förhållanden, exempelvis genom tillkomsten av järnvägs- eller spårvägsstation, indragande av ny väg från landsbygden eller därigenom att en gata, som från början varit att jämställa med enskild utfartsväg, så småningom kommer att förmedla så stor samfärdsel mellan olika delar av samhället, att den måste anses nödig för allmänna samfärdseln. Dessa frågor skola enligt de sakkunnigas förslag prövas av länsstyrelsen i den ordning, som gäller för prövning av ärenden angående byggande av allmän väg samt om övertagande av enskild väg till allmänt underhåll.

På sätt förut anmärkts skall, enligt 1 kapitlet 34 § i lagen om fastighetsbildning i stad, inom samhälle ny gata i behörigt skick upplåtas för allmänt begagnande, i den mån bebyggandet kvarter efter kvarter fortskrider från förut upplåten gata, med iakttagande att varje särskild gatudel skall upplåtas, då tomter med en sammanlagd längd utmed gatudelen av minst en tredjedel av de vid gatudelen befintliga tomtlinjer blivit bebyggda. Enligt 35 § i samma kapitel är samhället ansvarigt för gatas upplåtande till allmänt begagnande å tid, som i 34 § sägs, men genom detta stadgande har ej gjorts rubbning i vad för samhället kan vara gällande i avseende å tomtägarens skyldighet att bekosta gatas anläggande. Om samhället på grund av nämnda föreskrift utfört gatuanläggning, som det eljest ålegat tomtägare att ombesörja, skall tomtägaren till samhället återgälda kostnaden för anläggningen.

Med hänsyn till nämnda föreskrifter kan det uppenbarligen icke vara lämpligt, att väghållningsdistriktet förpliktas verkställa byggande och underhåll av sådan väg inom samhälle, vilken skall upplåtas till allmänt begagnande som gata. Ett sådant åläggande skulle säkerligen bliva en källa till ständiga stridigheter. Det vore så mycket mindre lämpligt, som i samband med gatuhållningen oftast förekommer nedläggande av vatten-, avlopps- och belysningsledningar i gatumarken, vilket i sin ordning medför, att gatumarken stundom måste upprivas för avhjälpan av fel å ledningarna. Härtill kommer att samhällena ofta vilja hava gatuhållningen utförd efter en högre standard än som betingas enbart av samfärdsels krav. Vid nu anförda förhållanden hava de sakkunniga funnit frågan böra lösas på det sätt, att hållande av allmän väg inom samhälle, vilken enligt lagen om fastighetsbildning i stad skall upplåtas till allmänt begagnande såsom gata, icke skall direkt åligga väghållningsdistriktet. I stället skall samhället för distriktets räkning ombesörja sådan väghållning, men skall distriktet i gengäld till samhället utgiva skälig ersättning för väghållningens utförande. Beträffande grunderna för ersättningens utgående har det synts skäligt, att distriktet icke betungas med högre ersättning än som motsvarar kostnaden för den väghållning, som betingas av samfärdsels behov. Därest något samhälle vill hava sina allmänna vägar utförda efter en högre standard än som erfordras för tillgodoseende av samfärdsels krav, bör väghållningsdistriktet ej vara pliktigt vidkännas kostnadsökningen. Härmed är ingalunda sagt, att väghållningsdistriktet aldrig kommer att vidkännas exempelvis kostnaderna för stensättning av allmän väg inom ett samhälle eller för vägens förseende med gångbanor eller andra särskilda anordningar. Om sådant i samfärdsels intresse kan anses erforderligt, skola givetvis dessa kostnader gäldas av distriktet. Även om nämnda anordningar icke med nödvändighet betingas av samfärdsels krav, bör ej heller hinder möta för överenskommelse om distriktets deltagande i den på grund av dessa anordningar ökade anläggningskostnaden mot åtnjutande av motsvarande minskning i den årliga gottgörelsen för den av samhället övertagna underhållsbördan.

För frivilliga överenskommelser beträffande utförande genom vederbörande vägdistrikt av väghållning å sådan väg, som enligt ovan åberopade lag skall vara upplåten till allmänt begagnande som gata, bör däremot givetvis ej läg-

gas något hinder, då det för ett mindre samhälle kan vara en fördel att slippa själv utföra denna väghållning.

Med hänsyn därtill, att samhälle kan finna lämpligt att som gata anordna jämväl delar av allmän väg, vilka icke enligt fastighetsbildningslagen ännu behöva upplåtas som gata, samt det även i vissa fall kan vara fördelaktigt för samhälle att omhändertaga utförandet av all väghållning inom sitt område, hava de sakkunniga föreslagit, att samhälle skall hava rätt men ej skyldighet att mot ersättning av distriktet övertaga hållandet även av sådan allmän väg inom sitt område, som ej skall upplåtas till allmänt begagnande som gata.

Beloppet av den ersättning, som vägdistriktet skall utgiva till samhälle för av detta verkställd väghållning, skall enligt förslaget bestämmas av gode män och hänvisas härutinnan till 15 § av förslaget.»

I den speciella motiveringen till bestämmelserna i 15 § av de sakkunnigas förslag anfördes bland annat:

Med den samhälle ålagda väghållningsskyldigheten avsåges endast att reglera förhållandet mellan samhället och vägdistriktet och ingalunda att avlyfta de skyldigheter i avseende å gatas anläggande och underhåll, som på sätt i 1 kap. 35 § i lagen om fastighetsbildning i stad omförmdes kunde åligga de särskilda tomtägarna inom ett samhälle. Huruvida och på vad sätt byggande av väg skulle utföras tillkomme enligt angivna bestämmelser i de sakkunnigas förslag länsstyrelsen att pröva med ledning av plan och kostnadsförslag, som skulle uppgöras genom vägstyrelsens försorg. När det gällde byggande av väg inom samhälle, kunde icke undvikas, att, om samhället önskade vägen utförd efter en högre standard än som betingades av samfärdselns behov, två planer jämte tillhörande kostnadsförslag uppgjordes; den ena planen (planen nr 1) avseende utförande av den ifrågasatta vägbyggnaden allenast efter samfärdselns behov, den andra planen (planen nr 2) — som ju endast behövde hava formen av ett tillägg till planen nr 1 — tillika upptagande de anordningar, som på grund av samhällets önskan tillkomme eller trädde i stället för i den förstnämnda planen upptagna anordningar, såsom schaktning för kloak- och vattenledningars framdragande, användande av dyrbarare gatubeläggningsmaterial än som erfordrades, anordnande av rännstenar i stället för diken o. s. v. Nödvändigheten att sålunda uppgöra skilda planer och kostnadsförslag hade sin grund icke blott i regleringen av distriktets ersättningsplikt utan även däri, att statsbidrag till byggande av väg städse beräknades på grundval av ett i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen granskat och vederbörligen fastställt kostnadsförslag. Då statsbidraget givetvis icke beräknades å högre belopp än det, som åtginge till byggande av en uteslutande efter samfärdselns behov anpassad väg, vore plan och kostnadsförslag för sådan väg nödvändiga för statsbidrags erhållande. Att därjämte måste upprättas plan och kostnadsförslag beträffande vägen, sådan som den verkligen komme att utföras, låge i öppen dag. Länsstyrelsens beslut i ärende om byggande av väg, som i dess helhet eller till någon del fölle inom samhälle, torde få den form, att vägdistriktet förpliktades att bygga vägen i det skick, som samfärdselns behov krävde (enligt planen nr 1), dock med rätt att i stället utföra den enligt planen nr 2, varjämte en erinran om innehållet av förevarande bestämmelser icke borde uraktlåtas. Därest, såsom i regel dittills plägat ske, skyldigheten att bygga vägen ålades endast under förutsättning att statsbidrag erhöles, inträdde icke någon skyldighet för distriktet att lämna gottgörelse till samhället för byggandet, förrän distriktet erhållit statsbidrag och arbetet påbörjats. Då det icke syntes tillbörligt, att samhälle skulle nödgas under längre tid förskottera kostnaderna för byggande av väg, tills hela arbetet blivit utfört, hade stadgats, att ersättningen skulle utbetalas till samhället i mån av arbetets utförande. Vad an-

ginge den föreskrivna ordningen för utseende av de gode män, som skulle pröva uppkomna tvister, så avsåges med domhavanden i orten domhavanden i den ort, där omtvistade arbetet utförts. För att förekomma ständiga tvister i fråga om ersättningen för vägunderhåll och vinterväghållning, hade ansetts, att det årliga ersättningsbeloppet borde på en gång fastställas för en tid av tio år framåt. Emellertid kunde omfånget av samhällets vägunderhåll komma att ökas under en dylik tioårsperiod, och givetvis skulle särskild ersättning utgå för ökningen. Om på grund av tvist särskild fastställelse av ersättningen för det nytillkomna vägunderhållet och vinterväghållningen måste äga rum, skulle för vinnande av likformighet fastställelsen ej gälla längre än till utgången av den tioårsperiod, som gällde för samhällets övriga vägunderhåll och vinterväghållning.

Propositionen
till 1922 års
riksdag.

I det till lagrådet remitterade förslag, som låg till grund för propositionen nr 100 till 1922 års riksdag, upptogs i 1 kap. 15 § bestämmelserna i 15 § i de sakkunnigas förslag med vissa jämkningar. Angående vissa anmärkningar, som i yttrande över de sakkunnigas förslag framstälts av Svenska stadsförbundet, anförde vid remissen till lagrådet föredragande departementschefen bland annat:

»Stadsförbundets uttalade farhågor, att samhällena kunde bli tvungna att iordningställa trafikled till gata, innan länsstyrelsen hunne pröva trafikledens ifrågasatta beskaftenhet av allmän väg, synas i hög grad överdrivna. Oftast lär en till gata nyss upplåten trafikled icke vara att anse såsom nödig för den allmänna samfärdseln, med mindre den redan förut varit hänförlig till allmän väg. Undantag härifrån kunna naturligtvis givas, t. ex. vid indragandet av en ny väg från landsbygden, framdragandet av en ny förbindelseled inom samhället o. s. v., men knappast i något fall lär olägenhet i det av stadsförbundet nu anmärkta hänseendet behöva uppstå, om vederbörande visa nödigt förutseende. Iordningställandet till gata av väg, som redan förut varit att anse som allmän, kan visserligen vara av den omfattning, att det bör hänföras till byggande av väg, men dels kan i sådant fall förfarandet inför länsstyrelsen göras enklare än när det gäller anläggning av ny väg, dels kan det icke antagas, att samhällets myndigheter skulle så länge förbli i okunnighet om fortskridandet av bebyggelse utmed vägen i fråga — vilket utgör förutsättningen för skyldigheten att upplåta väg till allmänt begagnande som gata — att de ej hunne i god tid vidtaga erforderliga åtgärder.

Beträffande det fall, att länsstyrelsen förklarar såsom allmän väg en gata, vilken iordningställdes, redan innan ärendet anhängiggjordes hos länsstyrelsen, synes det uppenbart, att vägdistriktet icke kan förpliktas att bidra till gatans anläggningskostnad, lika litet som distriktet, då eljest enskild väg övertages till allmänt underhåll, kan åläggas att betala dess anläggningskostnad. Vidkommande åter det fall, att samhälle, under det ärende angående ny vägs anläggning är beroende på länsstyrelsens prövning, utan att avvakta länsstyrelsens beslut verkställer vägbyggnaden, synes detta tillvägagångssätt icke i och för sig böra betaga samhället den rätt till bidrag från vägdistriktet, som länsstyrelsen i sitt beslut må hava fastslagit, men klart är att de förutsättningar för sådan bidragsskyldighet, som länsstyrelsen uppställt, exempelvis vägens utförande i enlighet med upprättad plan, måste uppfyllas.»

De i berörda till lagrådet remitterade förslag verkställda jämkningar i de sakkunnigas förslag voro delvis föranledda av de bestämmelser, som i förslagen förekommo angående uttagande av s. k. särbidrag. Dessa bestämmelser inneburo, att vägdistriktet skulle hava rätt att uttaga kostnaden för förvärv av

den för väg erforderliga mark genom särskilda bidrag från de fastigheter, som hade särskild nytta av vägen. Föredragande departementschefen anförde, att den tolkning av de sakkunnigas förslag syntes kunna göras gällande, att vägdistriktet skulle vara skyldigt ersätta vederbörande samhälle för förvärvandet av vägmark men att vägdistriktet skulle äga täcka denna kostnad genom uttagande av särbidrag av vederbörande fastighetsägare. Då tillämpningen av bestämmelserna om särbidrag ansåges skola i berörda fall möta betydande svårigheter, vidtogos i det till lagrådet remitterade förslaget vissa ändringar i de sakkunnigas förslag. I det remitterade förslaget stadgades nämligen, dels att särbidrag ej skulle uttagas av fastighet, som inginge i fastställd stadsplan, och att kostnad för förvärvande av vägmark inom planlagt område ej finge täckas medelst särbidrag, dels ock i 1 kap. 15 § andra stycket andra punkten, att i den till samhälle för byggande av väg utgående ersättningen ej finge inräknas kostnaden för förvärv av vägmark inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd.

Mot det till lagrådet remitterade förslaget i denna del anmärkte lagrådets samtliga ledamöter, att det icke kunde anses motiverat att göra förpliktelsen att bekosta markförvärv inom förut planlagt område beroende av huruvida samhället eller vägdistriktet verkställde byggandet av vägen. Beträffande sättet för frågans ordnande rådde emellertid inom lagrådet delade meningar. Sålunda tillstyrkte två ledamöter en återgång härutinnan till de vägsakkunnigas förslag. Lagrådets övriga två ledamöter ansågo däremot det remitterade förslaget i detta hänseende allenast tarva den ändring, att kostnaden för förvärv av vägmark inom planlagt område i varje fall komme att bestridas av samhället.

Beträffande nämnda inom lagrådet framställda anmärkningar anfördes i propositionen av föredragande departementschefen.

»Mot det av två ledamöter av lagrådet väckta förslaget, att kostnad för förvärv av vägmark inom samhälles planlagda område alltid skulle bestridas av samhället, kan måhända anmärkas, att denna skyldighet kan bli betungande för mindre bärkraftiga samhällen. För det fall att stadsplanen givits onödigt stor utsträckning, synes nämligen kostnaden för förvärvandet av den vägmark, som faller inom planlagt område, kunna bli ganska avsevärd, samtidigt som lång tid måste antagas förflyta, innan bebyggelsen når sådan omfattning, att det enligt fastighetsbildningslagens bestämmelser blir möjligt för samhället att uttaga kostnaden av vederbörande tomtägare. Emellertid torde man i regel kunna utgå därifrån, att de mindre bärkraftiga samhällena hava ett jämförelsevis inskränkt område, varför dessa betänkligheter icke synts böra tillmätas avgörande betydelse. Då ifrågavarande bestämmelser genom iakttagande av den av sistnämnda två ledamöter gjorda hemställan tillika skulle komma i bättre överensstämmelse med reglerna om särbidrag, har jag ansett berörda hemställan böra följas. Vid utformandet av lagtexten har jag utgått från att samhälle visserligen skall tillhandahålla vägdistriktet den mark, som åtgår för väg, vilken av distriktet bygges inom samhällets planlagda område, men att äganderätten till vägmarken skall förbli hos samhället. Då man som regel torde kunna utgå från, att ny väg inom samhälles planlagda område kommer att få samma sträckning som någon enligt stadsplanen tilltänkt gata eller ock att stadsplanen undergår den jämkning, som föranledes av vägens framdragande, lärer samhället enligt bestämmelserna i 1 kap. fastighetsbildningslagen kunna uttaga värdet av den tillsläppta marken av vederbörande

tomtägare. Med hänsyn till stadgandet i tredje punkten av 1 kap. 36 § första stycket i berörda lag kan emellertid tvekan i detta hänseende tänkas uppstå, och har till förebyggande härav ett tillägg gjorts till förevarande paragraf.»

Det i propositionen i 1 kap. 15 § upptagna stadgandet avvek i nedan angivna hänseenden från motsvarande bestämmelse i de vägsakkunnigas förslag (se sid. 7 här ovan):

I avseende — — — — — skall vara upplåten för allmänt begagnande — — — — — jämväl i övrigt utföra väghållningen mot sådan ersättning.

För väghållning — — — — — skattas. Mark, som erfordras för byggande av väg inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd, skall i varje fall av samhället tillhandahållas utan kostnad för vägdistriktet.

Ersättning — — — — — tvist om beloppet eller om sättet för dess erläggande, skall — — — — — avseende åligger eller avsäger sig av part utsedd god man uppdraget eller deltagar ej denne i gode människors arbete på sätt för dess vederbörliga fortgång kräves, skall god man utses av domhavanden i orten. Emot gode människors beslut må ej klagan föras. I övrigt skall lagen om skiljemän i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Den samhälle — — — — — av löpande tioårsperiod. Indrages under nämnda tid väg, för vars hållande ersättning fastställts, skall ersättningsbeloppet i enahanda ordning jämkas.

Den inskränkning i tomtägars skyldighet att ersätta gatumark, som enligt 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger rum, därest i gatumarken ingår allmän väg, skall ej inträda i det fall, att vägen efter denna lags ikraftträdande byggts inom samhällets planlagda område.

Andra särskilda utskottet, till vars behandling berörda proposition hänvisades, avstyrkte bifall till Kungl. Maj:ts förslag. En betydande minoritet inom utskottet förenade sig emellertid om en reservation, däri Kungl. Maj:ts förslag med mindre väsentliga ändringar tillstyrktes. Beträffande 1 kap. 15 § ansågo reservanterna, som föreslugo utslutande av bestämmelserna om särbidrag, utslutandet av desamma medföra, att andra punkten i andra stycket samt sista stycket borde utgå. Vidare hemställdes om ett tillägg till paragrafen av innehåll, att länsstyrelsen skulle äga förordna om ny fastställelse av den till samhälle för vägunderhåll och vinterväghållning utgående ersättning, därest under löpande tioårsperiod väsentligen ändrade förhållanden inträdde i avseende å vägunderhållet eller vinterväghållningen.

Såsom förut nämnts har 1926 års riksdag anhållit om framläggande av förslag till lagstiftning i förevarande avseende i huvudsaklig överensstämmelse med 1922 års proposition. Riksdagens framställning härom har i de däröver avgivna yttrandena i allmänhet tillstyrkts. Styrelsen för svenska stadsförbundet har förklarat, att styrelsen vidhölle sin förut vid flera tillfällen uttalade, med vägkommissionens förslag överensstämmande uppfattning men i varje fall förordade den lättnad, som riksdagens framställning åsyftade bereda samhällena i fråga om dem åliggande väghållning. Styrelsen har i yttrandet upprepat sina farhågor för att prövning rörande gatas egenskap av allmän väg icke alltid kunde komma att verkställas med erforderlig snabbhet.

I det inom kommunikationsdepartementet utarbetade och till vederbörande myndigheter remitterade utkastet upptogs en bestämmelse av i huvudsak sam-

ma innehåll som 1 kap. 15 § i oförmälda proposition med ett tillägg av det innehåll, varom reservanterna hemställt.

I de avgivna yttrandena över berörda utkast har den däri i förevarande hänseende ifrågasatta lagändringen allmänt tillstyrkts. Dock har en länsstyrelse uttalat tvekan om lämpligheten av att göra en sådan ändring annorledes än i samband med en revision av bestämmelserna om vägbördans fördelning.

De i 1 kap. 15 § i oförmälda proposition upptagna bestämmelser synas mig innefatta en under nuvarande förhållanden i stort sett tillfredsställande lösning av spørsmålet rörande ifrågavarande samhällets förhållande till det allmänna väghållningsbesväret. Till vägkommissionens förslag kan jag så mycket mindre ansluta mig, som den nuvarande indelningen i väghållningsdistrikt är avsedd att i huvudsak bibehållas, under det att nämnda förslag var byggt på en ökning av distriktens omfattning till att motsvara landstingsområdena. Jag får därför tillstyrka, att i väglagen upptagas bestämmelser av i huvudsak samma innehåll som de i oförmälda proposition föreslagna. Beträffande de skäl, som ligga till grund för de särskilda bestämmelserna, och dessas tolkning kan jag i stort sett hänvisa till 1922 års proposition och 1920 års vägsakkunnigas betänkande. I det följande skall jag endast beröra sådana frågor, som på grund av avgivna yttranden eller eljest synas vara i behov av ytterligare klarläggande.

Departement-
schefen.

Huruvida en trafikled i ett samhälle skall anses vara allmän väg tillkommer jämlikt 4 § i 1891 års väglag länsstyrelsen att avgöra efter de grunder, som angivas i 1 § väglagen. Såsom de vägsakkunniga framhållit läser det i många fall möta svårigheter att avgöra, huruvida en sådan trafikled med avseende å arten och omfattningen av trafiken är att anse som nödig och nyttig för den allmänna samfärdseln, men det torde ej låta sig göra att meddela närmare bestämmelser härom. Vad de vägsakkunniga anfört torde kunna i någon mån tjäna till ledning vid bedömande av frågan. Erinras må i detta sammanhang att den omständigheten, att väg blivit iordningställd till gata, icke betager trafikleden dess karaktär av väg.

Därest en trafikled i samhället är allmän väg, har väghållningsdistriktet enligt det föreliggande förslaget att ersätta samhället den väghållning — byggnad eller underhåll av väg eller vinterväghållning (angående vinterväghållning se 65 §) — samhället verkställer, dock icke med högre belopp än som motsvarar kostnaden för en väghållning, som betingas av samfärdselns behov. Väghållningsdistriktets ersättningskyldighet är emellertid icke såsom ifrågasatts begränsad till en väghållning efter allenast den allmänna samfärdselns behov, d. v. s. med uteslutande av den trafik, som uppkommer däri genom, att en trafikled användes som enskild utfartsväg. Har en trafikled karaktär av allmän väg, måste det nämligen anses rimligt, att vägen av väghållningsdistriktet bygges och underhålls med hänsyn till all den trafik, som där äger rum. Den omständigheten, att 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger tillämpning inom samhället, bör ej föranleda därtill, att samhället försättes i en ogynnsammare ställning i detta hänseende än annat

område på landet med tätare befolkning. Trafikens uppdelande på antytt sätt skulle för övrigt icke låta sig göra. Givetvis kommer det ej alltid att vara så lätt att avgöra, vilka av samhället vidtagna anordningar varit betingade av samfärdsels krav, men även vid avgörande av detta spörsmål synes ledning kunna vinnas av vad de vägsakkunniga yttrat härom.

Då fråga uppkommer om byggande av väg inom samhälle och samhället vill hava denna utförd efter en högre standard än samfärdseln kräver, torde såsom de vägsakkunniga framhållit vara erforderligt, att två planer jämte tillhörande kostnadsförslag uppgöras. Det ankommer på länsstyrelsen, som enligt väglagen har att pröva ärenden om byggande av väg, att tillse att dylik utredning förebringas. (Angående nuvarande praxis i fråga om behandling av ärenden angående väganläggningar, se de vägsakkunnigas betänkande s. 114—115.) Anmärkas må att, då här talas om byggande av väg, därmed avses såväl anläggning av ny väg som omläggning av väg och istandsättande av enskild väg, som förändras till allmän. Vid bestämmandet av gränsen mellan byggande och underhåll av väg lärer ledning kunna hämtas från den praxis, som utbildat sig vid tillämpningen av statsbidragsbestämmelserna.

Vad angår de av svenska stadsförbundet uttalade farhågor att prövning rörande gatas egenskap av allmän väg icke alltid kunde komma att verkställas med erforderlig snabbhet åberopar jag vad föredragande departementschefen anförde därom vid remiss till lagrådet av det förslag, som låg till grund för propositionen till 1922 års riksdag, och ansluter jag mig jämväl till vad departementschefen i samband därmed i övrigt yttrade.

Enligt det föreliggande förslaget skall i likhet med vad som stadgades i omförmälda proposition kostnaden för förvärv av vägmark inom planlagt område i samhället alltid bestridas av samhället. Upptagandet av denna bestämmelse i omförmälda proposition var delvis föranlett av de där förekommande föreskrifterna om särbidrag. Emellertid synes det mig skäligt, att samhällena, på grund av den särskilda nytta de i allmänhet torde hava av vägs anläggande, på detta sätt bidra därtill. Såsom i berörda proposition anfördes av föredragande departementschefen lärer denna skyldighet i regel icke bliva betungande för samhällena. Att märka är, att skyldigheten begränsats till område, där utvecklingen fortskridit så långt, att stadsplan redan blivit fastställd för området. Det är även sörjt för, att samhällena skola kunna enligt fastighetsbildningslagens bestämmelser uttaga markkostnaden av tomtägarna utmed vägen.

Därest, efter det fastställelse av samhälle tillkommande ersättning för vägunderhåll ägt rum, ändringar inträffa i fråga om omfattningen av vägunderhållet genom tillkomsten av ny väg eller indragning av väg, synes därav föranledd jämkning i den fastställda ersättningen böra avse återstoden av tioårsperioden. Inträda under löpande tioårsperiod väsentligen förändrade förhållanden i avseende å vägunderhållet i samhälle, så att beloppet av fastställd ersättning kommer att framstå såsom oskäligt, skall enligt förslaget ny fastställelse av ersättningen äga rum, och torde därvid vara lämpligast, att ersättningen fastställas för en ny tioårsperiod.

Införandet i väglagen av ifrågavarande bestämmelser synes lämpligen kunna ske på så sätt, att nuvarande 9 och 10 §§ sammanföras till en 10 § och de nya bestämmelserna upptagas i 9 §. Då vinterväghållningen i 1891 års väglag behandlas i ett särskilt kapitel, torde emellertid föreskrifterna om samhälles utförande av vinterväghållning böra upptagas i nämnda kapitel, där de lämpligen torde kunna införas i 65 §.

Därest samhälle med tillämpning av den nu föreslagna 9 § övertager vägunderhåll, som bestrides av naturaväghållare, bör denne gälda motsvarande ersättning till väggassan. Detta torde böra uttryckligen angivas i 17 §.

Enligt 31 § i gällande väglag må grind icke utan länsstyrelsens tillstånd uppsättas å allmän väg med undantag för de ställen, där den korsas av järnväg eller kanalled eller där så erfordras för gränsbevakningens behov. Beträffande redan befintliga grindar skola enligt samma lagrum vid de årliga vägsynerna förrättningsmännen tillse, huruvida grindar kunna utdömas utan synnerlig olägenhet för jordägaren, samt till länsstyrelsen inkomma med förslag i detta avseende. Denna föreskrift gäller dock icke grindar, vilka ingått i beräkning uti hägnadsdelning, upprättad innan kungörelsen den 11 oktober 1864 angående rätt att hava grind å allmän lands- eller häradsväg trädde i kraft. Genom nämnda kungörelse, vars innehåll i huvudsak överensstämde med 31 § väglagen, hade nämligen förbjudits att utan länsstyrelsens tillstånd uppsätta grind å allmän lands- eller häradsväg. Sedan syneförrättarna på sätt ovan nämnts till länsstyrelsen inkommit med sitt förslag, äger länsstyrelsen förordna, att grind, som icke ingått i beräkning uti sådan hägnadsdelning, som förut nämnts, eller eljest prövas vara för inägoras fredande oundgängligen nödig, skall inom viss lämplig tid borttagas.

Med undantag av grindar, som före ikraftträdandet av oförmälda kungörelse ingått i hägnadsdelning, äro således de grindar, som på sin tid lagligen kunnat uppsättas, ej bättre skyddade än grindar, som olovligen uppsatts. Till lagligen uppsatta men ej skyddade grindar äro att hänföra *dels* grindar, till vilkas uppsättande länsstyrelsen lämnat tillstånd, *dels* grindar, som å lands- eller häradsväg tillkommit före ovannämnda kungörelses ikraftträdande men ej ingått i hägnadsdelning dessförinnan, *dels* grindar, som efter sagda tidpunkt blivit uppsatta antingen å sockenväg före väglagens ikraftträdande eller å enskild väg när som helst före vägens övergång till allmän.

Vägkommissionen, som i sitt förslag efter vägarnas betydelse indelade dem i tre klasser, föreslog i 67 §, att ny grind icke vidare finge uppsättas samt att å första eller andra klassens väg redan befintlig grind skulle borttagas. Därest grind borttoges å första eller andra klassens väg, skulle vederbörande jordägare av vägdistriktet erhålla skälig ersättning för därigenom uppstående olägenhet, så framt grinden efter de vid tiden för dess tillkomst gällande bestämmelser lagligen kunnat utan särskilt lov uppsättas samt grindens borttagande vållade jordägaren synnerlig olägenhet. Dock skulle grindar, som blivit uppsatta efter länsstyrelsens medgivande, kunna borttagas utan ersättning, enär medgivandet finge antagas hava lämnats endast tillsvidare.

Ändring av
31 § väglagen.

Vägkommissionen.

1920 års väg-
sakkunniga.

1920 års vägsakkunniga upptogo i 63 § av sitt förslag ett stadgande av samma innehåll som 31 § i det nu föreliggande förslaget, utom att enligt de sakkunnigas förslag undantag ej kunde medgivas från förbudet mot uppsättande av ny grind samt grind, som erfordras för gränsbevakningens behov, ej undantagits från stadgandets tillämplighet. De sakkunniga invände mot de av vägkommissionens föreslagna bestämmelserna, att dessa icke syntes vara ägnade att i den mån sådant vore möjligt tillgodose jordbrukets intressen samt att enligt de sakkunnigas mening avgörande betydelse icke kunde tillerkännas den omständigheten, att befintlig grind efter de vid tiden för dess tillkomst gällande bestämmelser lagligen kunnat uppsättas utan särskilt lov. Till utveckling av sin ståndpunkt anförde de sakkunniga:

»Beträffande först de grindar, som enligt gällande lagstiftning på grund av beräkning vid hägnadsdelning äro oantastliga, så synes det förhållandet, att en jordägare, innan förbud rådde mot uppsättande av grindar på allmän väg, uppsatt grind å sådan vägs område, varöver han ej ägde förfoganderätt, samt att denna grind därefter före omförmälda kungörelses ikraftträdande ingått i hägnadsdelning, icke kunna i och för sig medföra någon rätt för jordägaren att hava grinden kvarstående. Den omständigheten, att nu gällande lagstiftning tillåter jordägaren att hava sådan grind kvar, kan ej heller utgöra hinder för ändring uti ifrågavarande avseende. I fråga om grindar, som uppsatts före ikraftträdandet av 1864 års kungörelse men ej ingått i därförut upprättad hägnadsdelning, eller som å sockenväg uppsatts under tiden mellan ikraftträdandet av berörda kungörelse och 1891 års väglag, gäller det anförda så mycket mer, som ej ens gällande lagstiftning skyddar dessa grindar, såvitt ej särskilda förhållanden föreligga. Vidkommande slutligen sådana grindar, vilka uppsatts å enskild väg, som därefter övertagits till allmänt underhåll, så hava dessa grindar i och med vägens övertagande blivit underkastade samma villkor, som gälla övriga grindar å allmän väg. Därest jordägaren velat göra anspråk på ersättning för olägenhet till följd av eventuellt utdömande av dylik grind, hade sådant anspråk bort framställas vid vägmarkens expropriation eller överlåtelse. Emellertid torde vägens övertagande till allmänt underhåll nästan alltid hava inneburit sådan fördel för jordägaren, att dylikt anspråk skulle saknat fog.

Grinds lagliga tillkomst synes alltså varken böra utgöra hinder för dess borttagande eller skäligen medföra ersättningsrätt för jordägare, som genom grindens borttagande tillskyndas skada.

Till grund för avgörandet av ifrågavarande spörsmål bör enligt de sakkunnigas mening allenast läggas en jämförelse mellan, å ena sidan, den fördel, som grindens borttagande medför för samfärdseln, och, å andra sidan, de olägenheter, som därigenom drabba vederbörande jordägare. Att därvid i främsta rummet hänsyn skall tagas till samfärdselns krav, ligger i öppen dag, men det har å andra sidan icke ansetts rimligt eller ur ekonomisk synpunkt försvarligt att å väg, där samfärdseln är av mindre omfattning, utdöma grind, vars borttagande oundgängligen skulle medföra oproportionerligt stora hägnadskostnader. Av dessa skäl hava de sakkunniga föreslagit, att länsstyrelsen må medgiva grinds bibehållande, om den prövas vara till allenast ringa men för samfärdseln och dess borttagande vållar jordägare synnerlig olägenhet.

Någon ersättningsskyldighet för vägdistriktet hava de sakkunniga icke velat införa för något fall, helst en sådan skyldighet kunde bliva ganska betungande.»

I det till lagrådet remitterade förslag, som låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 100 till 1922 års riksdag, upptogs i 5 kap. 5 § stadganden av samma innehåll som 31 § i det nu föreliggande förslaget, allenast med den avvikelse, att i förstnämnda förslag grind, som erfordras för gränsbevakningens behov, ej undantagits från stadgandets tillämplighet. Såsom motiv för beredandet av möjlighet till undantag från förbudet mot uppsättande av ny grind anförde föredragande departementschefen, att i avgivna yttranden över förslaget erinrats, att vid anläggning av ny väg och även i andra fall en lättnad i det ovillkorliga förbudet vore av behovet påkallat. Departementschefen framhöll emellertid, att meddelat tillstånd enligt sakens natur endast gällde tills vidare, så att det när som helst kunde återkallas.

Propositionen till 1922 års riksdag.

Inom lagrådet hemställdes av två ledamöter om sådan ändring i det remitterade förslaget i denna del, att jordägare, som i följd av borttagande av grind, vilken blivit med särskilt tillstånd uppsatt eller enligt vid dess tillkomst gällande bestämmelser kunnat utan lov lagligen uppsättas, åsamkades synnerlig olägenhet, skulle tillerkännas rätt till skälig ersättning därför.

I Kungl. Maj:ts proposition upptogs emellertid den i det remitterade förslaget upptagna bestämmelsen i oförändrat skick. I den förut berörda, inom vederbörande utskott avgivna reservationen, hade stadgandet samma lydelse som i det nu föreliggande förslaget. I de av myndigheterna avgivna yttrandena över omförmälda, inom kommunikationsdepartementet utarbetade utkast har detsamma lämnats utan annan erinran än att två länsstyrelser ansett, att fall kunde förekomma, då jordägaren borde erhålla ersättning för borttagande av grind.

Med den starka stegringen av samfärdseln med motorfordon har förekomsten av grindar på tätt trafikerade vägar kommit att framstå som ett betydande trafik hinder. En följd härav har givetvis blivit, att länsstyrelserna i stor utsträckning förordnat om grindars borttagande. Nu gällande bestämmelser utgöra emellertid stundom hinder för ett ändamålsenligt ordnande av denna numera viktiga angelägenhet, varför en ändring härutinnan tarvas. De sakkunnigas förslag med de jämkningar, som vidtagits i berörda proposition till 1922 års riksdag och omförmälda reservation, synes mig vara ägnat att undanröja de missförhållanden, som nu förekomma i berörda hänseende, samtidigt som minsta möjliga ingrepp göres i jordägarens befogade intressen. På de av de sakkunniga anförda skäl finner jag ersättning ej böra tillerkännas jordägaren för grinds borttagande.

Departementschefen.

Enligt 51 § väglagen skall av särskilda nämnden upprättat uppskattningsinstrument offentliggöras i länskungörelserna. Tid för anförande av besvär över uppskattningen räknas enligt 80 § andra stycket från det länskungörelsen blivit uppläst i väghållningsdistriktets kyrkor.

I skrivelse den 10 mars 1924 har justitiekanslern hos Kungl. Maj:t hemställt om vidtagande av ändring i dessa bestämmelser, i syfte att länskungörelsen ej skulle behöva i dess helhet uppläsa i kyrkan. Såsom motiv för framställningen har justitiekanslern anført, att det i vissa fall på grund av kungörelsernas

Ändring av bestämmelserna om kungörande av särskilda nämndens uppskattningsinstrument.

vidlyftighet vore praktiskt taget omöjligt att uppläsa desamma. Justitiekanslern har ifrågasatt, huruvida ej den år 1919 vidtagna ändringen av 35 § väglagen skulle kunna tjäna såsom förebild för den av honom förordade ändringen.

Över justitiekanslerns framställning hava yttranden infordrats från samtliga länsstyrelser och domkapitel. I de avgivna yttrandena vitsordas enhälligt önskvärdheten av en ändring i föreskriften om uppläsande av den länskungörelse, vari uppskattningsinstrumentet intagits. Av flertalet länsstyrelser hava föreslagits bestämmelser i huvudsak av den innebörd, att i kyrkan allenast skulle tillkännagivas, att sådan länskungörelse funnes tillgänglig å viss plats, varjämte meddelande skulle lämnas om tid och sätt för anförande av klagan mot förrättningen. Besvärstiden skulle räknas från det dylikt tillkännagivande upplästs.

Departement-
schefen.

Lika med justitiekanslern finner jag en förändring i väglagen i angivet syfte önskvärd. Detta synes kunna vinnas genom meddelandet av bestämmelser av den innebörd flertalet länsstyrelser föreslagit. I enlighet därmed torde i 51 § böra stadgas, att den länskungörelse, vari uppskattningsinstrumentet intagits, inom varje socken ofördröjligen skall hållas tillgänglig för de väghållnings-skyldiga å det ställe, som för ändamålet utses av kommunalstämma, samt att kungörelse härom samt om sättet och tiden för anförande av besvär över förrättningen skall uppläsa i socknens kyrka. Besvärstiden bör räknas från det kungörelsen upplästs, och föranledes härav ändring av andra stycket i 80 §. Med anledning av erinran av en länsstyrelse i yttrande över det inom kommunikationsdepartementet utarbetade utkastet, som ej angav vem det tillkom att föranstalta om tillhandahållande av länskungörelse och om uppläsande av ommärkta tillkännagivande, föreslås nu, att länsstyrelsen skall hava att ombesörja detta. Mot berörda utkast har eljest i denna del ej framställts någon anmärkning av de hörda myndigheterna.

Ändring av
52 § väg-
lagen.

Enligt nu gällande bestämmelser i väglagen åligger väghållningsbesväret för jordbruksfastighet ägaren. Även om fastigheten är utarrenderad, har ägaren att i förhållande till det allmänna ansvara för dess fullgörande. Såsom en följd därav upptages ägaren i vägfyrktalslängden, och rösträtten för fastigheten vid vägstämma utövas av honom. Enligt 2 kap. 23 § i lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom är emellertid arrendatorn gentemot jordägaren, såvitt ej annat mellan dem avtalats, ansvarig för det fastigheten påvilande väghållningsbesväret. Jämlikt 24 § i lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne må däremot arrendator ej förpliktas att ansvara för annan för arrenderad fastighet utgående skatt eller allmän tunga än som, enligt föreskrift i därom utfärdad lag eller författning, åligger brukare så ock för vägunderhållet in natura. Han kan alltså icke förpliktas betala vägskatt för arrenderad fastighet, som avses i sistnämnda lag. I varje fall kan emellertid rösträtt för utarrenderad fastighet icke på grund av fullmakt från jordägaren utövas av arrendatorn, såvida icke denne

på grund av åtnjuten bevillningspliktig inkomst från fastigheten eller av annan grund själv är röstberättigad.

I de över riksdagens förenämnda, den 26 maj 1926 avlåtna skrivelse inkomna yttrandena hava de flesta myndigheterna givit sin anslutning till önskemålet om beredande av rösträtt åt arrendator för den arrenderade fastigheten. Därvid har dock allmänt framhållits, att ett villkor därför bör vara, att arrendatorn faktiskt är väghållningsskyldig. Av flera länsstyrelser har erinrats, att vissa av vägstämman fattade beslut, såsom angående vägs byggande, enskild vägs övertagande till allmänt underhåll och vägunderhållets övertagande av vägkassan, hade en räckvidd, som sträckte sig långt över arrendetiden, och att arrendatorn därför ej borde äga rösträtt för fastigheten, såvida ej jordägaren lämnat medgivande därtill. En länsstyrelse har ansett arrendatorns intresse tillräckligt tillgodosett, därest möjlighet bereddes honom att på grund av fullmakt från jordägaren föra talan för fastigheten. Fem länsstyrelser hava avstyrkt framställningen och såsom stöd för sin ståndpunkt åberopat jordägarrens ansvar gentemot det allmänna för väghållningens fullgörande.

I det inom kommunikationsdepartementet utarbetade, till myndigheterna remitterade utkastet ifrågasattes att till sista stycket i 52 § väglagen foga ett tillägg av innehåll, att bestämmelserna i § 12 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet icke skulle utgöra hinder för ägare av jordbruksfastighet, som vore upplåten på arrende, att å arrendatorn för viss tid ej understigande ett år och ej utöver arrendetiden överlåta sin rösträtt och att arrendatorn, där han företedde bevis om överlåtelsen senast vid det tillfälle, då vägfyrktalslängden företoges till justering, ägde bliva antecknad i nämnda längd såsom röstberättigad för fastigheten.

I de avgivna yttrandena över sistnämnda förslag har detsamma i denna del i allmänhet lämnats utan anmärkning. Emellertid har länsstyrelsen i Uppsala län anmärkt, att det, då här vore fråga om *överlåtelse* av rösträtt, vore oegentligt att upptaga medgivandet härtill såsom ett undantag från förbudet mot fullmaktsröstning.

I den motion, som låg till grund för riksdagens ovanberörda skrivelse, föreslogs att bereda ägare av utarrenderad fastighet möjlighet att å arrendatorn överlåta sin rösträtt, även om denne eljest icke vore röstberättigad å vägstämman. Även mig synes det befogat, att arrendator, som av jordägaren erhållit överlåtelse av dennes rösträtt, erhåller tillfälle att å vägstämman och vid utseende av kommunombud föra talan för den utarrenderade fastigheten. I det nu föreliggande förslaget har bestämmelse härom intagits i tredje stycket av 52 §. Såsom villkor för överlåtelsen synes böra fordras skriftlig form; oftast torde väl överlåtelsen komma att äga rum i arrendekontraktet. Vidare lär överlåtelsen böra hava en mera stadigvarande karaktär och därför avse en tid av minst ett år. Av praktiska skäl torde, såsom ock i vissa utlåtanden hemställts, överlåtelsen böra anmälas till anteckning i vägfyrktalslängden, vilken ju även användes såsom röstlängd vid val av kommunombud, före vägfyrktalslängdens justering.

Enligt 52 § tredje stycket väglagen, vilket insattes i paragrafen i samband

med tillkomsten av bestämmelserna om väghållningsdistrikts övertagande av vägunderhåll, erfordras för giltigheten av de väghållningsskyldigas beslut om övertagande av väg till underhåll medelst väggkassan, att beslutet fattats med två tredjedelar av de å vägstämman avgivna rösterna efter röstvärdet. I ett av 1920 års vägsakkunniga till Kungl. Maj:t avgivet förslag, vilket legat till grund för nyssnämnda bestämmelser, anförde de sakkunniga såsom motiv för föreskriften om kvalificerad majoritet, att, så länge vägunderhållet in natura bibehölles såsom regel, en viss försiktighet borde iakttagas i fråga om tillåtandet av avvikelser därifrån och att därför såsom förutsättning för sådan avvikelse syntes böra krävas en allmän önskan hos de väghållningsskyldiga. Efter det berörda bestämmelser tillkommit har, såsom förut framhållits, möjligheten att överflytta vägunderhållet på väggkassan begagnats i avsevärd utsträckning. Det torde numera råda en stadgad uppfattning, att dylikt övertagande erbjuder den för närvarande bästa utvägen att ernå ett tillfredsställande underhåll, särskilt av hårt trafikerade vägar. En allmännare övergång till det nya systemet har också av statsmakterna befunnits önskvärd. Sålunda har väghållningsdistriktets fullständiga övertagande av vägunderhållet uppställts såsom villkor dels för det enligt 60 § utgående statsbidragets beräkning å den verkliga kostnaden för vägunderhållet i stället för å den uppskattade, dels för åtnjutande av det i 3 § 1 mom. a) av förordningen den 28 maj 1926 om fördelning av automobilskattemedel omförmälda bidraget av dylika medel till vägunderhåll och vinterväghållning. Med hänsyn härtill synes anledning numera ej förefinnas att upprätthålla kravet på kvalificerad majoritet för beslut om övergång till vägunderhåll medelst väggkassan. De myndigheter, som hörts över det inom kommunikationsdepartementet upprättade utkastet, hava också allmänt givit sin anslutning till detsamma i denna del, och flera länsstyrelser hava uttalat sin synnerliga tillfredsställelse därmed.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har till och med ansett, att väggkassorna borde åläggas övertaga vägunderhållet, och länsstyrelsen i Östergötlands län har ifrågasatt, att länsstyrelse skulle erhålla befogenhet att förordna därom i de fall, där vägunderhållet icke utfördes på ett tillfredsställande sätt. Vissa länsstyrelser hava uppgivit, att i flera fall väckt fråga om vägunderhålls övertagande av väggkassan förfallit, när visserligen enkel men icke kvalificerad majoritet kunnat vinnas för förslaget därom.

Bestämmelser om kontroll över väggkassans förvaltning. Ett enhetligt och ändamålsenligt ordnande av väghållningsdistriktens bokföring är uppenbarligen, såsom riksdagen jämväl vid flera tillfällen framhållit, av allt större vikt ju mera medel, som ställas till väghållningsdistriktens förfogande. Numera utgå till distriktens betydande belopp i form av statsbidrag enligt väglagen och bidrag av automobilskattemedel, och staten bör därför givetvis äga tillfälle att utöva kontroll över det sätt, varpå väggkassans medel användas. Detta är desto mera angeläget som storleken av de belopp, vilka utgå i bidrag till vägunderhållet, till väsentlig del är satt i relation till de verkliga underhållskostnaderna. I förordningen den 28 maj 1926 om fördelning av automobilskattemedel stadgas även, att till grund för fastställande

av berörda verkliga kostnader skola läggas på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Med stöd av detta stadgande har Kungl. Maj:t den 20 november 1926 utfärdat kungörelse (nr 477) angående vissa väghållningsdistrikts bokföring, i vilken kungörelse iakttagande av vissa föreskrifter med avseende å bokföringen gjorts såsom villkor för erhållandet av det i 3 § 1 mom. a) av förordningen om fördelning av automobilskattemedel omförmälda bidrag till vägunderhåll och vinterväghållning. Även utgåendet av statsbidrag enligt väglagen synes nu böra göras beroende av iakttagandet av erforderliga kontrollföreskrifter.

I de fall, då statsbidraget till vägunderhåll beräknas på nästföregående års verkliga kostnad för vägunderhållet, kommer det under visst år utgående statsbidraget ej att innefatta bidrag till underhållskostnaden för väg, som tillkommit under samma år. I vanliga fall är detta förhållande icke av större betydelse och synes därför icke böra föranleda särskilda åtgärder. Därest ett fattigt väghållningsdistrikt får övertaga en större väg till allmänt underhåll, kan dock underhållsbördan första året bliva oskäligt tung, om ej bidrag genast erhålles. När särskilda omständigheter föreligga, bör därför kunna föreskrivas, att statsbidrag skall utgå redan samma år, vägen övertagits till allmänt underhåll, å den beräknade kostnaden för det löpande årets vägunderhåll. I nyssnämnda fall kommer alltså första årets vägunderhållskostnad, att ligga till grund för beräkningen av två års statsbidrag.

Vid bifall till vad jag nu tillstyrkt erfordras vissa ändringar i 56 och 60 §§ väglagen. De hörda myndigheterna hava lämnat förslaget härutinnan utan anmärkning.

I de avgivna yttrandena över riksdagens framställning om statsbidrag till vinterväghållning efter samma grunder som för vägunderhåll har detta önskemål erhållit allmän anslutning. Därvid har bland annat framhållits, att bördan av vinterväghållningen på senare tid ökats på grund av den allt större omfattning, i vilken automobiltrafik vintertid numera ägde rum, och att de krav sådan trafik ställde på vinterväghållningen näppeligen kunde tillfredsställande tillgodoses utan statsbidrag. Två länsstyrelser hava ansett, att i samband med föreskrift om statsbidrag till vinterväghållningen bestämmelser borde meddelas angående omfattningen av vinterväghållningsskyldigheten i avseende å automobiltrafik. Av yttrandena framgår, att inom länsstyrelserna olika meningar äro rådande, huru nu gällande bestämmelser i väglagen skola tolkas i detta hänseende.

Ändrade bestämmelser i fråga om vinterväghållningen.

I 67 § väglagen stadgas, att vinterväg skall till erforderlig bredd hållas öppen och, där så tarvas, av vederbörande ploglag märkas ut.

Kungl. Maj:ts proposition nr 100 till 1922 års riksdag med förslag till lag om allmänna vägar på landet innehöll i 1 kap. 6 § av förslaget stadgandet, att våg städse skulle hållas i ett för samfärdseln fullt tillfredsställande skick, och skulle förty vid varje tid av året åt vägen ägnas den tillsyn och det arbete, som erfordrades för sagda ändamål. Enligt 11 § i samma kapitel omfattade vinterväghållningen, bland annat, arbeten för vägbanas hållande till erforder-

lig bredd fri från hinder av is och snö samt för dess utmärkande, där så tarvades. Propositionen överensstämde i dessa hänseenden med de förslag, som avgivits av vägkommissionen och 1920 års vägsakkunniga. De reservanter inom andra särskilda utskottet, vilka med vissa ändringar tillstyrkte propositionen, hemställde, att till berörda stadgande i 1 kap. 6 § måtte göras ett tillägg av innehåll, att det ej finge fordras, att vägbanan hölles fri från hinder av is och snö i större omfattning än som krävdes för samfärdsel med fordon, som framfördes av dragare, med mindre länsstyrelsen annorledes förordnat. Till stöd för sin hemställan anförde reservanterna, att inom utskottet uttalats farhågor för, att stadgandet kunde innebära skyldighet för ploglagen att vintertiden städse hålla vägbanan fri från hinder av is och snö i den omfattning, som betingades av automobiltrafik, vilket i Norrland syntes vara omöjligt och även i övriga delar av riket kunde vara mycket betungande. Å andra sidan kunde dock ej förbises, att förhållandena kunde vara sådana, att automobiltrafikens möjliggörande även vintertiden framstode som ett allmänt intresse. Det syntes därför vara av vikt, att vägghållarnas skyldigheter uti ifrågasvarande avseende bleve klart bestämda.

I det inom kommunikationsdepartementet utarbetade, till vederbörande myndigheter remitterade utkastet ifrågasattes att åt 76 § väglagen giva följande lydelse:

1 mom. Konungens befallningshavande övervakar, att väg vintertiden behöri gen öppenhålles. Ej må det fordras, att vägen hålles fri från hinder av snö eller is i större omfattning än som kräves för samfärdsel med fordon, som framföres av dragare, med mindre Konungens befallningshavande annorledes förordnat.

2 mom. I närheten av väg må ej förekomma stängsel, som förorsakar snösamling på vägen; dock må stängsel, som tillkommit före den 1 januari 1928 eller som allenast på grund av vägs omläggning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under nämnda förbud, bibehållas, där ej efter framställning av vägstyrelsen vid vägsyn föreskrives skyldighet för vederbörande jordägare att utbyta stängslet mot sådant stängsel, som ej föranleder snösamling. Föreskrives dylikt utbyte, äger jordägaren ur västkassan njuta skälig ersättning för skadan med belopp, som av synemännen bestämmes. Vad i 24 § är stadgat om sättet för meddelande och om delgivning av där avsett föreläggande skall äga motsvarande tillämpning i fråga om föreläggande, varom nu är sagt.

Underlåter jordägaren att ställa sig till efterrättelse föreläggande, varom i första stycket sägs, äger landsfiskalen vidtaga den åtgärd, varom fråga är, på jordägarens bekostnad; och skall vad i 24 § tredje stycket är stadgat angående uttagande och bestridande av där avsedd kostnad äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnaden för vidtagande av åtgärd, som nyss nämnts.

3 mom. Till vintervägghållningen utgår årligen bidrag av statsmedel med trediondelar av vägghållningsdistriktets verkliga kostnader därför under nästföregående år enligt på föreskrivet sätt förda och granska räkenskaper. Finnes sådan kostnad oskäligt hög, äger dock Konungens befallningshavande förordna, att statsbidrag skall utgå allenast å skäligt, av Konungens befallningshavande fastställt belopp.

Av de hörda myndigheterna hava ett stort antal länsstyrelser motsatt sig införande i väglagen av en sådan bestämmelse, som ifrågasatts i andra punkten

av 1 mom. Nio länsstyrelser hava ansett, att huvudregeln bör vara att vägar, där automobiltrafik är tillåten, vintertid skola hållas öppna för all trafik med befogenhet för länsstyrelsen att, när anledning därtill förekommer, medgiva undantag från denna regel. Till stöd för denna mening har huvudsakligen anförts, att automobiltrafiken numera förekomme i avsevärd utsträckning även vintertid och visat sig vara till stor gagn. Förhållandena vore i detta avseende annorlunda än 1922 och utvecklingen ginge fortfarande i riktning mot en ökad vintertrafik med motorfordon. Det vore så mycket mindre anledning införa stadgandet, som samtidigt föreslagits statsbidrag till vinterväghållningen. Bidrag därtill utginge redan av automobilskattemedel.

Två länsstyrelser hava med hänsyn till automobiltrafikens nuvarande omfattning vintertid förklarat sig vara tveksamma om lämpligheten av det ifrågasatta stadgandet. En länsstyrelse har ansett bestämmelsen obehövlig, enär det icke kunde befaras, att myndigheterna skulle ställa obefogade krav i avseende på vinterväghållningen.

Vad angår den föreslagna bestämmelsen om statsbidrag, så hava vissa länsstyrelser ifrågasatt, att för erhållande av statsbidrag skulle föreskrivas såsom villkor, att vinterväghållningen icke utfördes medelst ploglag. Det har därvid erinrats, att då staten lämnade bidrag till vinterväghållningen, garanti borde erhållas för att densamma utfördes på ett effektivt sätt, men att detta ej alltid kunde ske medelst ploglag, som saknade i vissa fall erforderliga maskinella hjälpmedel. Det syntes tveksamt, huruvida 75 § väglagen gäve länsstyrelsen befogenhet att förordna om vinterväghållningens övertagande direkt av vägkassan.

Såsom framhållits i den ovannämnda reservationen och i yttranden över riksdagens framställning torde det vara lämpligt att nu gällande bestämmelser om vägs öppenhållande vintertid förtydligas, så att därav framgår i vad mån vägarna skola hållas öppna för automobiltrafik. Beträffande den omfattning, i vilken detta bör äga rum, synes mig emellertid avseende böra fästas vid de skäl, som i yttranden över omförmälda utkast anförts för att huvudregeln bör vara, att vägar, å vilka automobiltrafik är tillåten, vintertid skola hållas öppna i sådan utsträckning, att dylik trafik å dem kan äga rum. Senare tids erfarenhet synes även hava ådagalagt, att vintertrafik med motorfordon kan uppehållas jämväl i de norra delarna av landet utan alltför stora svårigheter och kostnader. Med anledning härav har jag låtit omarbeta den i nämnda utkast i 76 § 1 mom. upptagna bestämmelsen och därvid sammanfört densamma med föreskriften i 67 § väglagen, där det nya stadgandet ansetts lämpligen böra upptagas såsom ett första moment.

Enligt det sålunda föreliggande förslaget upptages såsom huvudregel, att vinterväghållningen skall avpassas efter samfärdselns behov. Därest å väg samfärdsel med automobil äger rum, skall alltså vägen även vintertid vara framkomlig för automobiltrafik. Emellertid är det nödvändigt att kunna medgiva undantag från denna regel, varför befogenhet därtill enligt förslaget skall tillkomma länsstyrelsen. I de landsändar, där snöförhållandena äro särskilt svåra, lärer det vissa tider komma att inträffa, att endast de viktigaste och

mest befarna huvudvägarna hållas öppna för automobiltrafik. Där vinterväghållningen icke tillfredsställande utföres medelst ploglagen, bör det ligga i länsstyrelsens hand att förordna om vinterväghållningens utförande direkt medelst vägkassan. Dylik befogenhet lärer redan nu enligt 75 § väglagen tillkomma länsstyrelsen, men för att undanröja den tveksamhet, som uttalats härutinnan, torde samma paragraf böra omformuleras. I Norrland ombesörjes för närvarande vinterväghållningen i avsevärd utsträckning direkt medelst vägkassan och lämpligt synes vara, att detta förfaringssätt vinner större utbredning i snörika trakter, åtminstone i fråga om mera trafikerade vägar. Där vinterväghållningen fortfarande kommer att utföras av ploglag, kan genom det föreliggande stadgandet i vissa fall föranledas ökat arbete för ploglagen med vägs öppenhållande för automobiler, men detta behöver ej innebära något obehörigt betungande, enär ploglagen, även om ersättningen för vinterväghållningen bestämts för längre tid, jämlikt 71 § väglagen kunna få ersättningen reglerad.

Att statsbidrag bör utgå till vinterväghållningen, därom torde numera råda så stor enighet, att det ej lärer vara nödigt att närmare utveckla skälen därför. En bestämmelse av i huvudsak samma innehåll som 76 § 3 mom. i det till myndigheterna remitterade utkastet torde böra i väglagen införas under 76 §. Med väghållningsdistrikts verkliga kostnader för vinterväghållning avses ej blott distriktets utgifter för sådant arbete i egen regi utan även kostnaden för de med ploglagen upprättade betingen. Att begränsa statsbidragets utgående endast till medelst vägkassan direkt utförd vinterväghållning har så mycket mindre ansetts nödigt, som länsstyrelsen såsom förut framhållits, även mot de väghållningsskyldigas bestridande kan förordna om vinterväghållningens utförande på sådant sätt.

Vinterväghållningen försvåras för närvarande därigenom, att vid vägarna ofta finnas stängsel, som förorsaka snösamling å vägbanan. Med hänsyn till de krav, som numera ställas på vinterväghållningen, torde det vara angeläget att i den mån det är möjligt underlätta dess fullgörande. Bestämmelser av i huvudsak det innehåll, som ifrågasatts i 76 § 2 mom. i det inom kommunikationsdepartementet utarbetade utkastet, vilket i detta avseende av myndigheterna i allmänhet lämnats utan erinran, synas därför böra meddelas för att möjliggöra borttagandet av dylika stängsel samt för framtiden förhindra uppsättande av sådana. Berörda föreskrifter torde lämpligen böra insättas såsom ett andra moment i 67 § väglagen. Vid utarbetandet av dessa bestämmelser har 25 § väglagen tagits till förebild. Något minsta avstånd från vägen, inom vilket nu avsett stängsel ej må förekomma, har emellertid i förevarande fall ej kunnat bestämmas, enär förhållandena ställa sig olika på skilda platser. Å vissa ställen kunna täta stängsel förekomma helt nära vägen utan att förorsaka snösamling, under det att på andra platser till följd av olika terrängförhållanden stängsel av samma beskaffenhet belägna på vida längre avstånd från vägen föranleda sådan olägenhet. Att under bestämmelserna inbegripa jämväl planterad häck synes knappast nödigt, och ej heller torde det vara erforderligt att giva vägsynenämnden befogenhet att föreskriva stängslets fullständiga

borttagande. Med hänsyn därtill, att vägkassan skall vara skyldig ersätta jordägaren honom genom föreskrivet utbyte av stängsel förorsakad skada, hade i det inom kommunikationsdepartementet utarbetade, till myndigheterna remitterade utkastet framställning från vägstyrelsen gjorts till förutsättning för meddelande av föreskrifter om utbyte av stängsel. Häremot har länsstyrelsen i Jämtlands län erinrat, att som ett ingripande säkerligen kunde bliva omedelbart nödvändigt, dylik framställning ej borde vara en obligatorisk förutsättning för ett ingripande. Denna erinran har synt mig beaktansvärd, och jag har därför vidtagit därav föranledd jämkning av bestämmelsen i det nu föreliggande förslaget. Föreskriften att jordägaren skall njuta skälig ersättning för skadan till följd av utbyte av stängsel innebär, att om jordägaren exempelvis ålägges utbyta en stenvägg mot ett trådstängsel, skall han erhålla gottgörelse icke blott för borttagande av stenväggen och uppsättande av det nya stängslet utan även för den ökning i underhållskostnaden, som det nya stängslets användande medför. Å andra sidan bör jordägaren, om en fallfärdig trädgårdsgård skall ersättas med ett trådstängsel, icke erhålla gottgörelse för hela kostnaden för trådstängslets uppsättande utan endast för merkostnaden. I 77 § väglagen torde böra införas bestämmelser om ansvarspåföljd för underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse förbudet att uppsätta snösamlade stängsel eller att efterkomma föreläggande enligt det föreslagna stadgandet i 67 § 2 mom. Likaledes böra i 80 § femte stycket meddelas föreskrifter om fullföljd av talan mot och verkställighet av sådant föreläggande.

Enligt nu gällande bestämmelser skall ödebygdsväg övertagas till allmänt underhåll, först sedan den vunnit nödig stadga och fasthet. Hittills har av de anlagda ödebygdsvägarna allenast en jämförelsevis obetydlig del övertagits till allmänt underhåll och underhållskostnaderna inkräkta betydligt på tillgängliga byggnadsanslag. (De beräknas för budgetåret 1926—1927 uppgå till en fjärdedel av anslaget till anläggning av ödebygdsvägar å 400,000 kronor.) Skäl synas tala för att på ett något tidigare stadium överflytta underhållet å vägkassan. Huvudskälet för en tidigare överflyttning av ödebygdsvägs underhåll på väghållningsdistriktet är, att underhållet å de avsides liggande ödebygdsvägarna svårigen kan på ett ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt handhavas av statens organ, som särskilt på grund av de stora avstånden till arbetsplatserna äro urständsatta att ägna arbetena nödig eftersyn. Endast kostnaden för resa för vederbörlig inspektion av verkställd grusning av en ödebygdsväg kan, även om resan företages i samband med andra förrättningar, uppgå till belopp, som ej stå i skäligt förhållande till underhållskostnaderna. Vägstyrelserna hava däremot möjlighet att på ett vida billigare sätt ordna underhållsarbetet. Underhållet av ödebygdsväg synes därför böra övertagas av väghållningsdistriktet, så snart vägen blivit färdigställd. Liksom hittills bör beslut om vägens övertagande meddelas av länsstyrelsen efter verkställd utredning. Utredningen om att vägen blivit färdigställd torde lämpligen kunna äga rum genom besiktning av vägen företagen av representanter för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelsen och väghållningsdistriktet.

**Ändringar i
lagen om
ödebygds-
vägar.**

Även efter en sådan överflyttning av underhållet kommer den huvudsakliga delen av underhållskostnaden att bestridas av statsmedel, nämligen, inberäknat nu utgående bidrag av automobilskattemedel, ända till 70—100 procent, ehuru kostnaderna komma att utgå från andra anslag än anslaget till anläggning av ödebygdsvägar. Skulle vid vägunderhållets överflyttande på väghållningsdistriktet vägen ej motsvara skäliga anspråk på stadga och fasthet, kan nödig hänsyn härtill tagas vid utmätande av tilläggsbidraget.

I 9 § i lagen om ödebygdsvägar torde böra vidtagas jämkningar för vinnande av överensstämmelse med 60 § väglagen i dess lydelse enligt lagen den 20 juni 1924 och med av mig tidigare förordade ändringar i samma lagrum.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom kommunikationsdepartementet utarbetats förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen om ödebygdsvägar, över vilket förslag yttranden infordrats från länsstyrelserna i samtliga län samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. I de avgivna yttrandena har anmärkning mot förslaget ej förekommit.

Departementschefen uppläser härefter ovan omförmälda, inom kommunikationsdepartementet upprättade förslag till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet* samt *lag om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om ödebygdsvägar* av den lydelse, bilagor till detta protokoll utvisa, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte, för det ändamål § 87 regeeringsformen omförmäler, inhämtas medelst utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-
lan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten läm-
na bifall.

Ur protokollet:
Nils Hellenius.

Bilaga A.

Förslag

till

Lag**om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.**

Häri genom förordnas, att 5, 9, 10, 17, 31, 51, 52, 56, 60, 65, 67, 75, 76, 77 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skola, 60, 77 och 80 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

I fråga om byggande och underhåll av allmän väg, bro och färja utgör varje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad delat i två eller flera väghållningsdistrikt, eller äro två eller flera härad eller delar därav då förenade till ett distrikt, må därvid förbliva.

Delning av härad i särskilda väghållningsdistrikt eller förening av härad eller delar därav till ett sådant distrikt må därefter, så vitt icke därom förordnats i den ordning 82 § stadgar, ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs. Oberoende av vägdelning äger dock Konungens befallningshavande efter vederbörandes hörande förordna om förening av väghållningsdistrikt med annat väghållningsdistrikt eller del därav, därest vägunderhåll icke inom mer än ett av områdena utföres av därtill jämlikt 7 § förpliktade väghållare; och har Konungens befallningshavande att i samband med sådant förordnande meddela de övergångsbestämmelser, som kunna finnas erforderliga.

Vad sålunda om väghållningsbesvärets fördelning på särskilda distrikt är stadgat må ej innefatta hinder för kommuner eller landsting att lämna bidrag till byggande av allmän väg, bro eller färja.

9 §.

Inom köping eller annat samhälle på landet, för vilket 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger tillämpning, åligger det samhället att för väghållningsdistriktets räkning mot ersättning på sätt nedan stadgas bygga och underhålla allmän väg eller bro, i den mån vägen eller bron på grund av nämnda lag skall vara upplåten för allmänt begagnande såsom gata, och är sam-

hället berättigat att jämväl i övrigt mot sådan ersättning för väghållningsdistriktets räkning bygga och underhålla allmän väg eller bro inom samhället.

För väghållning, som sålunda verkställas av köping eller annat samhälle på landet, njute samhället ersättning ur väggkassan, dock icke med högre belopp än det, vartill kostnaden för väghållningens utförande efter samfärdsels behov skäligen kan skattas. Mark, som erfordras för byggande av väg inom område, för vilket stadsplan blivit fastställd, skall i varje fall av samhället tillhandahållas utan kostnad för väghållningsdistriktet.

Ersättning för byggande av allmän väg eller bro, som efter vad nu är sagt tillkommer samhälle, skall utbetalas i mån av byggnadsarbetets utförande. Uppstår tvist om beloppet eller om sättet för dess erläggande, skall den avgöras av tre gode män, av vilka en utses av Konungens befallningshavande, en av vägstyrelsen och en av samhället. Fullgör ej part, som skall välja god man, vad i sådant avseende åligger honom eller avsäger sig av part utsedd god man uppdraget eller deltagar ej denne i gode männens arbete på sätt för dess vederbörliga fortgång kräves, skall god man utses av domaren i orten. Emot gode männens beslut må ej klagan föras. I övrigt skall lagen om skiljemän i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Den samhälle tillkommande ersättning för vägunderhåll skall årligen erläggas med belopp, som i brist på överenskommelse fastställs i den ordning, som nyss sagts. Sådan fastställelse skall gälla för en tid av tio år från det fastställelsen skedde. Har sådan fastställelse skett och övertages under nämnda tid enskild trafikled inom samhället till allmänt underhåll eller bygges ny allmän väg eller bro eller övertager samhället till underhåll väg eller bro, som förut underhållits av de väghållningsskyldiga, skall den ersättning för ökning i vägunderhåll, som må tillkomma samhället, i händelse av tvist, i enahanda ordning särskilt fastställas för återstående delen av löpande tioårsperiod. Indrages under nämnda tid allmän väg eller bro, för vars hållande ersättning fastställts, skall ersättningsbeloppet i enahanda ordning jämkas. Inträda under löpande tioårsperiod väsentligen förändrade förhållanden i avseende å vägunderhåll må Konungens befallningshavande förordna, att ny fastställelse av ersättningen skall äga rum.

Den inskränkning i tomtägars skyldighet att ersätta gatumark, som enligt 1 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad äger rum, därest i gatumarken ingår allmän väg, skall ej inträda i det fall, att vägen efter den 1 januari 1928 byggts inom samhälles planlagda område.

10 §.

Vägunderhållet in natura utgöres efter särskilt åsatt vägtal.

Vägtal åsättes, med undantag av staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, varje hemman, utjord och annan jordbruksfastighet efter senast fastställda taxeringsvärdet sålunda, att för varje ett hundra kronor av samma värde utföres ett vägtal. Innehavare av avsöndrad jordlägenhet, för vilken avgäld till stamhemmanet fastställts, äge att, om därvid hänsyn tagits till den på lä-

genheten belöpande andel av stamhemmanets väghållning, i ersättning för den skyldighet i detta avseende, som enligt denna lag skall av lägenhetens innehavare utgöras, njuta befrielse för så stor del av avgälden, som med avseende å de förhållanden, vilka voro för handen, då avgälden fastställdes, kan anses hava motsvarat lägenhetens andel i väghållet; och må Konungens befallningshavande, i fall överenskommelse härom ej kan emellan vederbörande träffas, på framställning av lägenhetsinnehavaren bestämma den minskning i avgälden, som må lägenhetens innehavare tillkomma.

Vad om hemman i denna § sägs gäller ock om varje i jordebok eller fastighetsbok särskilt upptaget nummer.

17 §.

Njuter fastighet, till följd av gammal vägs indragning, omläggning eller in-skränkning till bredden eller till följd av samhälles övertagande av vägunderhåll eller i anledning av arbete å bro, trumma eller annan anläggning i sammanhang med utförande av företag för torrläggning av mark, befrielse eller minskning i vägunderhållet, erlägge den fastighet motsvarande ersättning till vägkassan.

Sådan ersättning debiteras, indrives och redovisas i sammanhang med vägskatten.

31 §.

Å väg må ej uppsättas grind; dock må Konungens befallningshavande i undantagsfall, när synnerliga skäl därtill äro, tillåta uppsättande av grind å väg med allenast ringa samfärdsel.

Finnes eljest å väg grind, skall den borttagas, dock må Konungens befallningshavande, därest grinden prövas vara till allenast ringa men för samfärdseln och dess borttagande skulle vålla jordägare synnerlig olägenhet, efter jordägarens framställning medgiva, att grinden tills vidare eller under viss tid bibehålles.

Om borttagande av grind efter ty nu är stadgat åligger det grindägaren att draga försorg. Gör han det ej, äger Konungens befallningshavande förelägga honom att inom viss tid borttaga grinden, vid äventyr att det eljest varder verkställt på hans bekostnad.

Grind skall hållas avlyftad under den tid av året, som Konungens befallningshavande genom allmän kungörelse bestämmer.

Vad i denna paragraf är föreskrivet skall icke äga tillämpning beträffande grind, där väg korsas av järnväg, spårväg eller vattenväg, ej heller i fråga om grind, som erfordras för gränsbevakningens behov.

51 §.

Efter fullgjort uppdrag insänder nämnden uppskattningsinstrumentet till Konungens befallningshavande, som låter i länskungörelserna på statsverkets bekostnad offentliggöra detsamma. Ett exemplar av den länskungörelse, vari offentliggörandet skett, skall på föranstaltande av Konungens befallningsha-

vande ofördröjligen inom varje socken hållas för de väghållningsskyldiga tillgängligt å det ställe, som för ändamålet utsetts av kommunalstämma.

Konungens befallningshavande har att ombesörja, att kungörelse härom samt om sätt och tid för anförande av besvär över förrättningen uppläses i socknens kyrka.

52 §.

För avgivande av yttranden i de fall, då de väghållningsskyldiga enligt denna lag skola höras, för anställande av de i 47 och 54 §§ omförmälda val, så ock för utövning av den beslutanderätt, som eljest enligt denna lag tillkommer de väghållningsskyldiga, skola dessa sammanträda å vägstämma.

Röstvärdet å vägstämma beräknas efter vägfyrktal; ägande i distrikt, som omfattar mer än en kommun, de väghållningsskyldiga att å vägstämman låta sin talan föras genom av dem kommunvis å kommunalstämmor efter vägfyrktal utsedda ombud, vilka skola rösta för sin kommuns hela vägfyrktal, enskilda väghållningsskyldiga obetaget att vid vägstämman, själva eller genom ombud, varom flera väghållningsskyldiga kunna sig förena, utöva rösträtt för eget vägfyrktal, som i ty fall avräknas från det, för vilket vederbörande kommunombud skall äga rösta.

Är jordbruksfastighet upplåten på arrende, äger arrendatorn utöva rösträtt för fastigheten, därest han av jordägaren för viss tid, ej understigande ett år och ej utöver arrendetiden, fått rösträtten å sig skriftligen överlåten och för anteckning i vägfyrktalslängden om överlåtelsen företett bevis därom senast vid det tillfälle, då längden företagits till justering.

I vägstämmas överläggningar äger vederbörande landsfiskal deltaga.

Ordet vid vägstämma föres av vägstyrelsens ordförande, dock att, vid behandling av fråga enligt 58 § 2 punkten, särskild ordförande bör för tillfället utses.

Vägstämma skall hållas å ort inom väghållningsdistriktet eller å annat ställe, som för sådant ändamål av stämman särskilt utses.

Kungörelse om stämman utfärdas av vägstyrelsens ordförande och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för stämman. Kungörelsen uppläses i distriktets kyrkor, varjämte vederbörande kommunalstämmors ordförande om vägstämman underrättas i så god tid, att kommunombud på sätt nyss är nämnt må kunna utses.

Ordinarie vägstämma hålles årligen i augusti månad för handläggning av de i 58 § omförmälda frågor. Vägstämma hålles även när Konungens befallningshavande eller vägstyrelsens ordförande sådant nödigt finner. Enskild väghållningsskyldig, som till talan å vägstämma är berättigad, äger ock begära vägstämmas sammankallande för uppgivet ändamål. Varder denna begäran av vägstyrelsens ordförande avslagen, meddelar han, om så äskas, sitt beslut skriftligen, med skälen därtill; och äger sökanden däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande inom den tid, räknad från beslutets delgivning, som i 80 § stadgas.

Ordföranden skall vid vägstämman föra eller på eget ansvar låta föra protokoll, som skall justeras av två vid stämman närvarande och därtill utsedda personer. Så fort ske kan skall genom vägstyrelsens försorg i väghållningsdistriktets kyrkor uppläsa tillkännagivande, att sådan stämma hållits samt att protokollet finnes för den, som önskar därav taga del, under besvärstiden tillgängligt på plats, som av vägstämman därtill blivit bestämd.

I övrigt skall, i fråga om ärendenas handläggning å vägstämman, i tillämpliga delar gälla vad för kommunalstämma är stadgat.

56 §.

Över vägkassan låter vägstyrelsen föra fullständiga räkenskaper, vilka för kalenderår avslutas. Närmare föreskrifter härom meddelas av Konungen.

60 §.

Av — — — — — statsmedel.

Hava inom väghållningsdistrikt dess samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, skall dock statsbidraget beräknas å distriktets verkliga kostnader för vägunderhållet under näst föregående år, därest vägunderhållet då ålegat vägkassan, och skall därvid i underhållskostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Till grund för fastställandet av berörda verkliga kostnader skola läggas på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Har inom distrikt, som i detta stycke avses, under året tillkommit ny väg, må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att statsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vägens underhåll samma år.

Därutöver — — — — — tillgång.

Statsbidraget — — — — — sätt.

Inom — — — — — vägfyrkar.

65 §.

Till allmän vägs hållande i fargillt skick, då den är besvärad av snö eller is, skall Konungens befallningshavande, efter vederbörandes hörande, inom varje väghållningsdistrikt av lämpligt belägna jordbruksfastigheter med undantag av staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar inrätta så kallade ploglag, vilka vartdera av vägen tilldelas ett visst stycke, det de skola behörigen vidmakthålla.

De till samma ploglag indelade fastigheter skola, där ej annorlunda överenskommits, i det ploglaget åliggande arbete sins emellan taga del i förhållande till fastigheternas taxeringsvärden.

Har samhälle, som avses i 9 §, på grund av första stycket i samma paragraf till underhåll övertagit allmän väg inom sambället, åligger samhället jämväl att för väghållningsdistriktets räkning mot ersättning utföra vinterväghållningen i avseende å sådan väg; och skall vad i 9 § är stadgat om utgående och

fastställande av ersättning till samhälle för vägunderhåll äga motsvarande tillämpning i fråga om ersättning för vinterväghållning.

67 §.

1 mom. Väg skall hållas fri från hinder av is och snö i den utsträckning, som med hänsyn till därå förekommande samfärdsel är erforderlig; dock må Konungens befallningshavande, när skäl därtill prövas föreligga, medgiva, att väg, oaktat automobiltrafik därå är tillåten, hålles öppen allenast i den omfattning, som kräves för samfärdsel med fordon, som framföres av dragare.

Där så tarvas, skall vinterväg märkas ut.

Konungens befallningshavande övervakar, att väg vintertid behörigen öppenhålles.

2 mom. I närheten av väg må ej förekomma stängsel, som förorsakar snösamling på vägen; dock må stängsel, som tillkommit före den 1 januari 1928 eller som allenast på grund av vägs omläggning eller annan därmed jämförlig omständighet skulle komma att falla under nämnda förbud, bibehållas, där ej vid vägsyn föreskrives skyldighet för vederbörande jordägare att utbyta stängslet mot sådant stängsel, som ej föranleder snösamling. Föreskrives dylikt utbyte, äger jordägaren ur vägkassan njuta skälig ersättning för skadan med belopp, som av synemännen bestämmes. Vad i 24 § är stadgat om sättet för meddelande och om delgivning av där avsett föreläggande skall äga motsvarande tillämpning i fråga om föreläggande, varom nu är sagt.

Underlåter jordägaren att ställa sig till efterrättelse stadgandet i första stycket och sker ej rättelse efter tillsägelse av landsfiskalen, eller efterkommes ej med stöd av samma stadgande meddelat föreläggande, äger landsfiskalen föranstalta om rättelse på jordägarens bekostnad; och skall vad i 24 § tredje stycket är stadgat angående uttagande och bestridande av där avsedd kostnad äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnaden för åvägbringande av rättelse, som nyss nämnts.

75 §.

Där så finnes lämpligt, äger Konungens befallningshavande, sedan vederbörande blivit hörda, på sätt i 69 § sägs, att förordna om vinterväghållningens utförande på annat sätt än genom ploglag; dock med iakttagande att även i slikt fall kostnaden för vinterväghållningen utgöres efter grund, som i denna lag är stadgad.

76 §.

Till vinterväghållningen utgår årligen bidrag av statsmedel med tre tiondelar av väghållningsdistriktets verkliga kostnader därför under nästföregående år enligt på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Har under året tillkommit ny väg, må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att statsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vinterväghållningen å vägen samma år.

77 §.

Underlåter — — — — — kronor.

Eftersätter — — — — — kronor.

Enahanda ansvar drabbar den, som gör sig skyldig till överträdelse av föreskrifterna i 25, 26 och 27 §§, 31 § första och fjärde styckena samt 67 § 2 mom. eller underlåter att ställa sig till efterrättelse föreläggande, varom i 24 §, 25 § andra stycket och 67 § 2 mom. förmåles.

Böter — — — — — lag.

Till — — — — — lag.

80 §.

Den — — — — — uppläst.

I enahanda ordning och inom nedan angivna tid må klagan föras över vägdelening och särskilda nämndens uppskattning; skolande besvärstiden räknas, där fråga är om vägdelning enligt 45 §, från det klaganden erhållit sådan underrättelse, varom i samma paragraf stadgas, samt där besvären avse annan vägdelening eller särskilda nämndens uppskattning, i förra fallet från det kungörelsen om vägdelningens avslutande och i senare fallet från det kungörelse, varom i 51 § andra stycket förmåles, blivit i distriktets kyrkor uppläst.

I — — — — — besvärstid.

Finner — — — — — prövas.

Väghållare, som är missnöjd med åläggande vid vägsyn eller med beslut vid formlig efterbesiktning, varigenom han förklarats icke hava ställt sig till efterrättelse honom meddelat föreläggande att bota brist, äge däröver föra klagan hos Konungens befallningshavande, i förra fallet inom femton dagar från den dag, underrättelse om åläggandet blivit, på sätt i 35 § sägs, i socknens kyrka uppläst, och i senare fallet inom samma tid från den dag, då efterbesiktningen förrättats. Åtnöjes ej den, som erhållit föreläggande enligt 24 § eller 25 § andra stycket eller 67 § 2 mom., därmed eller är vägstyrelse missnöjd med dylikt föreläggande, varigenom ersättningsskyldighet ålagts vägkas-san, må klagan över beslutet föras hos Konungens befallningshavande inom femton dagar från det klaganden erhöi del av föreläggandet. Ej må klagan, varom i detta stycke sägs, verka uppehåll med verkställigheten av åläggande vid vägsyn eller hindra uttagande av kostnad, på sätt i 24 § sista stycket, 25 § sista stycket, 35 § sista stycket och 67 § 2 mom. andra stycket förmåles, med mindre Konungens befallningshavande annorlunda förordnar.

Har — — — — — prövning.

Över — — — — — stadgad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om
ödebygdsvägar.

Häri genom förordnas, att 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 om ödebygdsvägar skola, 5 § i nedan angiven del, erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

När ödebygdsväg eller del därav, som lämpligen kan upplåtas för allmän samfärdsel, blivit färdigställd, skall vägen övertagas till allmänt underhåll. Intill dess så skett have de väghållningsskyldiga i distriktet ej annan förpliktelse med avseende å vägens byggande än i 2 § är sagt ej heller skyldighet att deltaga i vägens underhåll den tid mark är bar.

Om — — — — stadgas.

9 §.

Sedan ödebygdsväg övertagits till allmänt underhåll, lämnas av statsmedel, utöver sådant bidrag som avses i 60 § första eller andra stycket i gällande lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, särskilt tilläggsbidrag. Tilläggsbidraget utgår med belopp motsvarande tre tiondelar av uppskattade kostnaden för vägens underhåll. Skall jämlikt 60 § andra stycket i nyssnämnda lag där omförmälda statsbidrag beräknas å väghållningsdistriktets verkliga kostnader för vägunderhållet, utgår dock tilläggsbidraget med belopp motsvarande tre tiondelar av väghållningsdistriktets verkliga kostnad för vägens underhåll under nästföregående år. Har i sistnämnda fall vägen under nästföregående år ej varit övertagen till allmänt underhåll, må, när särskilda omständigheter därtill föranleda, i den ordning Konungen förordnar, bestämmas, att tilläggsbidrag skall utgå å beräknade kostnaden för vägens underhåll under löpande året.

I väghållningsdistrikt, där särskilda omständigheter äro för handen, må, enligt vad därom särskilt föreskrives, tilläggsbidraget kunna utgå med högre belopp än i första stycket sägs intill sex tiondelar av den kostnad, som skall läggas till grund för tilläggsbidragets beräkning.

Tilläggsbidraget utbetalas till vägstyrelsen. Det bidrag, som belöper på underhållet av indelad väg, vilken ej övertagits till underhåll medelst vägkassan, tillkommer samtliga dem, som inom distriktet bestrida underhåll av

sådan väg, en var i förhållande till uppskattade underhållskostnaden å hans väglott. Vad sålunda å väghållarna belöper tillhandahålles dem av vägstyrelsen på lämpligt sätt.

Vid beräkning av vägskatt, enligt vad i 60 § sista stycket i nämnda lag stadgas, skall avdrag ske jämväl för tilläggsbidraget, i den mån det belöper på indelad väg, som ej övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 21 mars 1927.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet VON SETH,
 justitierådet WEDBERG,
 regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
 justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 4 mars 1927, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upp rättade förslag till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet* samt *lag om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om ödebygdsvägar*.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Ivar Wieslander.

Förslagen föranledde följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

I n g r e s s e n.

Lagrådet:

De tre paragrafer (60, 77 och 80), vilka i förslaget upptagas blott i transumt, hava alla förut undergått ändring. Det synes vid sådant förhållande önskligt att, om transumeringen bibehålles, uti ingressen angivas datum och nummer å den lag, genom vilken samma paragrafer senast ändrades.

5 §.

Lagrådet:

I slutstadgandet i tredje stycket gives Konungens befallningshavande befogenhet att i samband med förordnande om sammanslagning av väghållningsdistrikt eller om överflyttning av visst område från ett distrikt till annat meddela eventuellt erforderliga övergångsbestämmelser. Enligt vad remissprotokollet upplyser, är meningen att i denna ordning skall kunna, till förekommande av orättvisa verkningar av sammanslagningen eller regleringen, stad-

gas skyldighet för ett förutvarande självständigt distrikt att under en övergångstid vidkännas extra utdebitering å dithörande vägfyrkar. Den rätt till ingripande i fråga om väghållningsbesvärets fördelning, som sålunda avsetts skola tillkomma Konungens befallningshavande, synes vara av den art och betydelse, att dess utövning icke bör sakna uttryckligt stöd i lagtexten.

9 §.

Lagrådet:

Orden »i varje fall» i andra punkten av andra stycket äro avsedda att utmärka icke, såsom man kunde tro, att det saknar betydelse huruvida samhället bygger vägen till fullgörande av ett åliggande eller blott i kraft av sin rätt, utan att marken skall kostnadsfritt tillhandahållas evad vägen bygges av samhället eller av distriktet. Vad sålunda är meningen torde böra klarare uttryckas. Lämpligt synes ock vara att hela punkten flyttas ned närmast framför paragrafens sista stycke.

För bestämmelserna i tredje stycket om skiljedom hava de för ett annat fall givna stadgandena i 18 § gällande väglag delvis, så till innehåll som form, tjänat till mönster; men det har ansetts lämpligt att i vissa avseenden komplettera dem. Genom detta förfarande har emellertid å ena sidan skapats ökad oklarhet för framtiden om rätta tillämpningen av nämnda paragraf, och å andra sidan har det från den tagna utgångspunkten icke kunnat lyckas att, som avsikten varit, genom kortfattade tillägg giva klara och uttömmande regler för det nya fallet. Att låta skiljemannalagen »i tillämpliga delar» lända till efterrättelse låter sig icke rätt väl göra, då enligt nämnda lag förfarandet vilar på ett skiljeavtal och den befattning, offentlig myndighet tager med skiljenämndens sammansättning, odelad tillhör överexekutor. Man synes hava att välja emellan att företaga en verklig omläggning och låta denna gälla även 18 §:s fall eller att nöja sig med föreskrifter motsvarande de där givna, i förlitan på en förständig rättstillämpning, som hämtar ledning av den utförligare lagreglering skiljemannalagen innehåller, men tillika beaktar olikheten i förutläggningar. Till förmån för den senare utvägen talar att det ju är fråga om ett provisorium i avvaktan på lämpliga tidpunkten att ersätta väglagen i dess helhet med en ny.

Att den i fjärde stycket omförmälda tioårsperioden ovillkorligen skall räknas från det fastställelsen skedde synes mindre lämpligt. Förhållandena kunna vara sådana att samhället nödgats att bestrida vägunderhåll medan ännu varken överenskommelse träffats eller fastställelse skett — i detta fall bör ju utgångspunkten för perioden ligga före fastställelsen — och även sådana att samhället och distriktet önska att någon tid innan underhållet börjar få vissnet om ersättningens storlek. Det hemställes förty att någon utgångspunkt för perioden icke måtte stadgas i lagen, utan att gode männen må härutinnan få laga efter lägligheten.

Förslaget lämnar därhän frågan, om och i jakande fall när samhälle, som övertagit vägunderhåll utöver sitt åliggande, må kunna låta vägdistriktet själv

draga försorg därom. Uppgöres i godo om ersättningen, torde i samband därmed överenskommelse träffas även i nämnda fråga. Har åter ersättningen bestämts ej genom överenskommelse utan genom fastställelse, synes det rimligt att samhället är pliktigt fortsätta med vägunderhållet så länge fastställelsen gäller. Ett stadgande härom torde böra meddelas.

En jämförelse med 17 och 49 §§ läser visa att de fall, då ökning eller minskning av den fastställda ersättningen bör under löpande tioårsperiod inträda, icke äro uttömmande angivna. Sålunda omnämnes icke att väg omlägges eller inskränkes till bredden eller eljest förändras. Det hemställes att såsom förutsättning för ökning eller minskning måtte stadgas, att under en tioårsperiod omfattningen av det vägunderhåll som samhället bestrider ändras, med angivande av exempel härå.

Då det emellertid kan tänkas, att de inträdda förändringarna äro så omfattande, att saken icke längre blir tillfredsställande ordnad med allenast sådana partiella modifikationer i ersättningsbeloppet, som ovan berörts, synes det som om bestämmelsen i sista punkten om befogenhet för Konungens befallningshavande att förordna om ny fastställelse av ersättningen borde erhålla en så vidsträckt formulering, att den komme att omfatta jämväl dylika fall.

I samband med de ändringar, som ovan ifrågasatts, torde paragrafen lämpligen kunna i vissa avseenden redaktionellt jämkas.

31 §.

Lagrådet:

Innehållet i paragrafens tre första stycken torde lättare fattas, om de finge angiva: *första stycket* att grind, som den 1 januari 1928 finnes å allmän väg, skall borttagas genom grindägarens försorg och att efter samma dag ny grind ej må uppsättas; *andra stycket* Konungens befallningshavandes befogenhet att medgiva såväl befintlig grinds bibehållande som ny grinds uppsättande, därvid jämväl borde uttryckas att tillåtelsen till ny grinds uppsättande ej må avse mer än dess nyttjande tills vidare; och *tredje stycket* att förutsättningen för Konungens befallningshavandes föreläggande är blott att ägaren försummar borttaga grind.

Justitierådet Wedberg och regeringsrådet Planting-Gyllenbåga:

Under hänvisning till vad inom lagrådet yttrades år 1922 vid granskningen av 5 kap. 5 § i då tillämnade nya väglag (k. prop. 1922 nr 100 s. 152 f.), hemställes att i förslaget måtte införas stadgande om rätt till skälig ersättning för jordägare, vilken åsamkas synnerlig olägenhet genom borttagande av grind som blivit lagligen uppsatt. Tvist om ersättningen borde prövas av gode män jämlikt 18 §.

52 §.

Lagrådet:

Ur denna paragraf har i förslaget uteslutits hela det nuvarande tredje stycket. Avsikten härmed har, enligt vad remissprotokollet utvisar, endast varit att upp-

häva föreskriften om kvalificerad majoritet för vägstämmas beslut att vägkas-
san skall övertaga väg till underhåll. Stycket innehåller emellertid tillika ut-
trycklig regel att i alla andra frågor omröstningens utgång bestämmes genom
enkel pluralitet. Förslaget torde vila på den förutsättningen att denna regel
saklöst kan bortfalla ur lagtexten, i det att den gäller utan att därom något
stadgas. Så är dock knappast fallet, vid det förhållande att sista stycket i pa-
ragrafen utsäger att om ärendenas handläggning å vägstämman skall, i den mån
särskilda föreskrifter ej i paragrafen meddelats, i tillämpliga delar gälla vad
om kommunalstämma är stadgat. Denna hänvisning lär få anses omfatta
även stadgandena i 21 § förordningen om kommunalstyrelse på landet att två
tredjedelars majoritet erfordras för vissa beslut (avhändande eller inköp av
fast egendom, beviljande av anslag för nya ändamål eller behov eller vartill
medlen skola anskaffas genom lån, upptagande eller förnyande av lån o. s. v.).
Visserligen kan invändas att samtliga dessa stadganden införts i kommunal-
lagen såsom säkerhetsföreskrifter i anledning av företagna avsteg från den ur-
sprungliga grundsatsen att röstvärdet beräknades efter andel i skattebördan
och att sådana avsteg icke företagits beträffande röstberäkning å vägstämman.
Men att härav draga den slutsats att stadgandena i fråga finge anses icke vara
inbegripna under hänvisningen i förevarande paragraf, även om det år 1921 i
paragrafen insatta tredje stycket åter borttages, torde icke vara tillåtligt; detta
desto mindre som redan vid den allmänna revision av väglagen genom lagen
den 20 juni 1905, varvid hänvisningen infördes i väglagen, kommunallagen se-
dan ett flertal år uppställt krav på kvalificerad majoritet för beslut om lån
ställt på längre återbetalningstid än två år. Det saknades icke särskild anled-
ning att överväga huruvida avvikelser från denna regel borde stadgas för väg-
stämmas del, ty vid nyssnämnda revision inflöt i väglagen en ny bestämmelse
att jämväl vägstämman ägde — under samma villkor i övrigt som kommunal-
stämma, nämligen Konungens stadfästelse å beslutet — upptaga dylika lån.

Är det sagda riktigt, skulle alltså införandet av regeln i tredje stycket ge-
nom lag den 7 juli 1921 hava inneburit ett borttagande av förut för åtskilliga
viktiga fall gällande krav på kvalificerad majoritet å vägstämman, ehuru detta
förhållande icke omnämnts i de tillgängliga förarbetena, och det borde nu kom-
ma under övervägande huruvida en återgång till vad förut sålunda gällde bör
ske eller ej. Då lagrådet icke kan finna annat än att svaret bör utfalla nekande,
hemställas att förra delen av nuvarande tredje stycket måtte inflyta i försla-
get. I varje fall torde det även för den, som tilläventyrs stannar vid en annan
åsikt i den avhandlade tolkningsfrågan än den ovan utvecklade, finnas ange-
läget, att klarhet skapas.

*Justitierådet Wedberg, med vilken regeringsrådet Planting-Gyllenbåga och
justitierådet Alexanderson instämde:*

Förslaget torde böra tolkas så, att arrendatorn ej äger rösta för fastigheten
med mindre anteckning om hans behörighet blivit gjord i vägfyrektalslängden
sist i samband med dennas justering. Detta lär i regeln medföra den mindre
lyckliga konsekvens att en arrendator är utesluten från rösträtt tre fjärdedelar

av det kalenderår, under vilket han tillträder arrendet. Att arrendatorns rösträtt gjorts beroende av dylik anteckning gör det även oviss huru det ställer sig med rösträtten i det fall att överlåtelsen avser tid, som väl icke understiger ett år men under löpande arrendeperiod utgår exempelvis ett halvår efter och lika långt före vägfyrktalslängds justering. Mot förslaget avfattning synes vidare kunna anmärkas att det efter ordalagen underkänner en överlåtelse, som avser hela arrendetiden, så framt denna tid är blott relativt bestämd (livstidsarrende o. dyl.) — något som knappast lärer vara avsett.

Förslaget torde lämpligen böra ändras därhän, att om rösträtten för jordbruksfastighet av ägaren skriftligen överlåtits å arrendatorn för hela arrendetiden eller viss del därav, ej understigande ett år, så får arrendatorn utöva rösträtten så länge överlåtelsen gäller, och att arrendatorn äger om överlåtelsen få anteckning verkställd i den i 59 § omnämnda vägfyrktalslängden. Ett sådant stadgande skulle innebära bl. a., att anteckning i längden ej är villkor för arrendatorns rösträtt, men medför den lättnad att legitimationen ej behöver upprepas, och vidare att sådan anteckning ej utgör hinder för ägaren att rösta när överlåtelsen, till följd av arrendets upphörande eller eljest, icke vidare gäller.

Justitierådet von Seth:

Det förhållande, som avses med stadgandet i tredje stycket, synes mig ändamålsenligast ordnas, om det finge heta, att ägare av utarrenderad fastighet är berättigad uppdraga åt arrendatorn att utöva rösträtt för fastigheten, ändå att arrendatorn ej är personligen röstberättigad, dock att, om uppdraget avser hela arrendetiden eller viss tid ej under ett år, anmälan därom skall göras sist vid det tillfälle, då den i 59 § omnämnda vägfyrktalslängden första gången, efter det uppdraget meddelades, företages till justering för att arrendatorn därefter skall äga utöva rösträtten under den i uppdraget angivna tiden. Härigenom skulle, såvitt angår förhållandet mellan jordägare och arrendator, bortelimineras såväl förbudet i 11 § förordningen om kommunalstyrelse på landet mot att överlåta rösträtt på annan än röstägande som den i samma paragraf intagna begränsningen av fullmakts giltighetstid till trettio dagar från underskrivandet, detta sista för god ordnings skull i vissa fall dock endast under förutsättning, att anmälan om förhållandet sker i så god tid, att anteckning därom kan ske i den röstlängd, som upprättas näst efter det uppdraget lämnades.

60 §.

Lagrådet:

Det bestämmande, varom talas i det omformulerade andra stycket, synes väl böra gälla frågorna om statsbidrag skall utgå eller ej och huru kostnaden för den nya vägens underhåll må beräknas, men däremot torde det icke vara lämpligt eller med förslaget avsett att statsbidragets storlek i förhållande till den beräknade kostnaden skulle kunna bestämmas annorlunda än till tre tiondelar därav. En redaktionell jämkning i förtydligande syfte lärer fördens skull böra vidtagas. Samma erinran gäller 76 § andra punkten.

67 §.

Lagrådet:

Första momentets tredje stycke, vilket motsvarar nuvarande 76 §, torde lämpligare kunna inleda 75 §.

Första och andra styckena i 1 mom. torde vidare kunna sammanslås till ett.

Justitierådet Wedberg, med vilken *regeringsrådet Planting-Gyllenbåga* och *justitierådet Alexanderson* instämde:

I det kommittéförslag som ligger till grund för 1891 års väglag var stadgat, jämte förbudet i nuvarande 25 § första stycket, att utan Konungens befallningshavandes tillstånd ej heller finge på mindre avstånd än 3,5 meter från vägkanten uppläggas stenmur eller jordvall till större höjd än 3 decimeter över vägens yta. Stadgandet motiverades därmed att dylika murar och vallar vintertiden orsaka snösamlingar, varigenom vägunderhållet försvåras. Under riksdagsbehandlingen erinrades emellertid att liknande förbud ej förefunnes för gärdesgårdar, vilka dock likaledes kunde föranleda snösamlingar, och att stadgandets tillämpning mångenstädes, där stenmurar eller jordvallar användes såsom stängsel, skulle framkalla ej obetydliga olägenheter. Stadgandet kom därför ej att inflyta i lagen.

Ej heller det år 1924 i 25 § införda förbudet mot vissa upplag och andra anordningar avser stängsel. Men nu föreslås, i 2 mom. av förevarande paragraf regler om snösamlade stängsel vilka t. o. m. äro strängare än sin svarighet i 25 §, i det att Konungens befallningshavandes tillstånd icke skall kunna göra sådant stängsel lovligt. Beträffande de nya reglernas omfattning må även erinras att, i motsats till vad i remissprotokollet antagits, häck kan vara att betrakta såsom stängsel.

Det torde emellertid vara oförnekligt att man särskilt i fråga om stängsel måste framgå med varsamhet. Jordägaren har ju icke i sin makt att avgöra var och huru han vill stänga på sina ägor. Honom åligger viss hägnadsskyldighet som lagen ingående reglerar. Vid sådant förhållande synes förbudet mot uppsättande av nytt snösamlade stängsel icke kunna göras ovillkorligt; Konungens befallningshavande bör äga befogenhet att till sådant uppsättande lämna tillstånd. Ej heller läres om redan befintligt snösamlade stängsel kunna i princip givas strängare bestämmelse än att det bör, där så kan ske utan att jordägaren brister i sin hägnadsskyldighet, borttagas eller ändras så att olägenheten undanröjes, och det synes betänkligt att, efter mönstret av vad i 24 och 25 §§ är stadgat, låta prövningen härav ske vid vägsyn. Finna förrättningsmännen att anledning till åtgärd föreligger, torde de böra till Konungens befallningshavande ingiva förslag härom med utredning av de på frågan inverkan omständigheter, och det må ankomma å Konungens befallningshavande att giva jordägaren föreläggande om den åtgärd som finnes kunna och böra vidtagas och att, där åtgärden för jordägaren medför avsevärd kostnad eller skada, tillägga honom skälig ersättning ur vägkassan (jfr 31 § i dess nuvarande lydelse).

I redaktionellt avseende må erinras att — såsom ock lärer bestyrkas av vad redan anförts om väglagens förhistoria — bestämmelserna angående stängsel torde hava sin rätta plats vid 24 och 25 §§. Uppflyttas de dit, synes i samband därmed en avsevärd och synnerligen önskelig redaktionell förenkling kunna vinnas. De konstitutiva bestämmelserna i 24 och 25 §§ borde sammanföras i en paragraf, vari tydligt borde angivas att där ej avses stängsel. Närmast följande paragraf borde upptaga de bestämmelser om stängsel som skulle motsvara de båda första punkterna i förslagets 67 § 2 mom. Slutligen borde en tredje paragraf innehålla de två sista styckena i 24 §, med sådan jämkning att sista styckena i 25 § och i förslagets 67 § 2 mom. bliva överflödiga. Till undvikande av rubbning i paragrafföljden borde sammanslagning ske av 26 och 27 §§ eller möjligen av 22 och 23 §§. Även 77 och 80 §§ skulle röna inflytande av omgrupperingen. Vid denna borde också ett par nu befintliga störande olikheter mellan 24 och 25 §§ avlägsnas, nämligen att i den senare saknas bestämmelser såväl därom att i föreläggande skall utsättas viss tid för åtgärds vidtagande som därom att landsfiskalen skall avvakta klagotidens utgång innan han ingriper.

Anses bestämmelserna om stängsel böra bibehållas i 67 §, lärer i allt fall indelningen i moment, vilken eljes ej förekommer i väglagen, böra försvinna.

Justitierådet von Seth:

Jag är i de hänseenden, som beröras i justitierådet Wedbergs yttrande, ense med lagrådets övriga ledamöter utom så tillvida, att jag anser Konungens befallningshavandes tillstånd till uppförande av nytt stängsel, som förorsakar snösamling, icke böra få ifrågakomma i andra fall, än då befallningshavanden prövar det erforderligt till fullgörande av jordägaren åliggande hägnadsskyldighet.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om ödebygdsvägar.

Lagrådet:

Förslaget lämnas utan anmärkning.

Ur protokollet:

Oskar Adelsohn.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 22 mars 1927.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Meurling, lagrådets den 21 mars 1927 avgivna utlåtande över det den 4 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet samt lag om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om ödebyggsvägar.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

Med anledning därav, att i 5 § tredje stycket i det remitterade förslaget till ändring av väglagen ifrågasatts befogenhet för länsstyrelsen att vid förening av områden till nytt väghållningsdistrikt meddela erforderliga övergångsbestämmelser, vilka skulle kunna medföra skyldighet för ett av de förenade områdena att under en övergångstid vidkännas extra utdebitering å dithörande vägfyrkar, har lagrådet anfört, att den rätt till ingripande i fråga om väghållningsbesvärets fördelning, som sålunda ansetts skola tillkomma länsstyrelsen, synes vara av den art och betydelse, att dess utövning icke borde sakna uttryckligt stöd i lagtexten.

På grund härav synes ett tillägg böra göras till ovannämnda stycke, uttryckligen angivande, att dylik extra utdebitering må föreskrivas.

I fråga om de i 9 § fjärde stycket av det remitterade förslaget upptagna bestämmelserna om jämkning av fastställd ersättning har lagrådet anmärkt, att omfattningen av det av samhälle bestridda vägunderhållet kunde ändras under löpande tioårsperiod även i andra fall än de i nämnda stycke såsom förutsättning för jämkning angivna, exempelvis vid vägs omläggning, inskränkning till bredden eller förändring på annat sätt. Även i sådant fall borde jämkning av ersättningen äga rum.

Med avsikt hava i det remitterade förslaget såsom skäl för jämkning av fastställd ersättning upptagits endast fall, där förändringen av vägunderhållets omfattning kan förväntas hava praktisk betydelse. Att varje liten rubbning

av vägunderhållets omfattning skulle kunna tagas till anledning att igångsätta den föreskrivna skiljedomsproceduren, har ansetts olämpligt och ägnat att väcka onödiga stridigheter. Jag anser mig så mycket mindre äga anledning att på denna punkt tillstyrka avvikelser från det remitterade förslaget som detta i förevarande avseende överensstämmer med det i 1922 års väglagsproposition framlagda förslaget, vilket härutinnan lämnades utan erinran av lagrådet och riksdagen.

Ej heller synes skäl föreligga att, på sätt lagrådet ifrågasatt, vidtaga ändring i förslaget beträffande förutsättningen för ny fastställelse av ersättningen under löpande tioårsperiod.

Vad lagrådet i övrigt anfört beträffande 9 § torde i huvudsak böra vinna beaktande.

Lagrådet har beträffande 52 § anmärkt, att det föreslagna utslutandet av nuvarande tredje stycket i dess helhet, varmed åsyftats allenast att upphäva föreskriften om kvalificerad majoritet för vägstämmas beslut om övertagande av väg till underhåll medelst vägkassan, kunde föranleda därtill, att bestämmelserna i 21 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet rörande kvalificerad majoritet såsom förutsättning för giltighet av kommunalstämmas beslut i vissa frågor komme att i tillämpliga delar gälla även beträffande vägstämmas beslut i dylika frågor; och har lagrådet hemställt, att för undvikande härav första delen av nuvarande tredje stycket måtte inflyta i förslaget.

Häremot har jag intet att erinra, och synes även av lagrådets flertal föreslagen omredigering av andra stycket vara lämplig.

Mot de i 67 § 2 mom. upptagna stadgandena rörande snösamlade stängsel har lagrådets flertal anmärkt, att med hänsyn till den jordägaren åliggande, av lagstiftningen ingående reglerade hägnadsskyldigheten förbudet mot uppsättande av nytt snösamlade stängsel icke kunde göras ovillkorligt, utan borde länsstyrelsen äga befogenhet att till sådant uppsättande lämna tillstånd. Ej heller syntes om redan befintligt snösamlade stängsel kunna i princip givas strängare bestämmelser än att det borde, där så kunde ske utan att jordägaren bruste i sin hägnadsskyldighet, borttagas eller ändras, så att olägenheten undanröjdes, och det syntes betänkligt att låta prövningen härav ske vid vägsyn.

Häremot må erinras, att näppeligen något fall kan påvisas, där det är omöjligt att åstadkomma ett fredgillt stängsel, som icke är snösamlade, även om ett sådant stängsel kan ställa sig dyrare än det slag av stängsel, som i orten vanligen användes. Sistnämnda omständighet skulle emellertid enligt förslagets bestämmelser komma att sakna betydelse vid utbyte av ett vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande befintligt stängsel, enär jordägaren i sådant fall skulle få ersättning för skadan. Däremot kan det tänkas, att ett undantagslöst förbud mot uppsättande av nytt snösamlade stängsel i vissa fall kunde bli alltför betungande för jordägaren, vilken icke skulle erhålla någon ersättning för den ökade kostnad, som kunde föranledas därav, att icke snösamlade stängsel måste användas. Med hänsyn härtill synes det lämpligt att i analogi med bestämmelserna i 25 § giva länsstyrelsen dispensrätt. Det tillstånd, som av länsstyrelsen i sådant fall må meddelas, läser böra gälla allenast tills vidare och

kunna förbindas med villkor att stängslet vintertiden nedläggas. Därest i dylikt dispensärende vägstyrelsen erbjuder sig att gälda merkostnaden för ett godtagbart icke snösamlade stängsel, lärers dispensansökningen böra lämnas utan bifall. Såsom lagrådet framhållit kan häck vara att betrakta såsom stängsel. Några större betänkligheter mot att häck sålunda kan komma att falla under de föreslagna bestämmelserna synas ej föreligga.

Att såsom lagrådet ifrågasatt överlämna prövningen av redan befintligt stängsels borttagande till länsstyrelsen skulle leda till onödig omgång, då länsstyrelsen i allt fall komme att grunda sitt bedömande på förrättningsmännens undersökning. Även enligt det remitterade förslaget kan sådan fråga genom besvär dragas under länsstyrelsens prövning.

I enlighet med vad sålunda anförts har jag låtit omarbета det till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändring i vissa delar av lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet*, därvid tillika vissa redaktionsändringar vidtagits.

Beträffande förslaget till *lag om ändrad lydelse av 5 och 9 §§ i lagen den 13 juni 1919 (nr 287) om ödebygdevägar* har lagrådet ej framställt någon anmärkning.

Föredraganden hemställer härefter, att omförmälda lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.